

**Charakteristika hospodaření ekologické farmy – přínosy
a rizika konkrétního podnikatelského záměru**

Diplomová práce

Vedoucí práce:
Ing. Tamara Dryšlová, Ph.D.

Vypracoval:
Bc. Veronika Holá

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci: Charakteristika hospodaření ekologické farmy - přínosy a rizika konkrétního podnikatelského záměru vypracoval/a samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:.....

.....
podpis

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce paní Ing. Tamaře Dryšlové Ph.D. za udělení cenných rad a ekofarmě Deblín za poskytnuté informace. Především bych chtěla také poděkovat své rodině za trpělivost a podporu při celém studiu.

ABSTRAKT

Tématem této práce je „Charakteristika hospodaření ekologické farmy - přínosy a rizika konkrétního podnikatelského záměru“. V úvodní části se zabývám charakteristikou ekologického zemědělství a biopotravin. Dále jsou popsány marketingové strategie a plány ekologického zemědělství, posléze i ukázkové ekologické farmy na Vysočině. Další část se zaměřuje na rodinnou farmu Deblín věnující se produkci bio zeleniny a ovoce. Na základě jejího zhodnocení je vypracována SWOT analýza. V závěrečné části jsem porovнала konkrétní nabídku biopotravin v obchodních řetězcích s běžně dostupnou produkcí a poté vyhodnotila dotazník ohledně povědomí biopotravin mezi spotřebiteli.

Klíčová slova: ekologické zemědělství, biopotraviny, Vysočina, ekofarma Deblín, SWOT analýza

ABSTRACT

The topic of my work is „Characteristics of organic farming – benefits and risks of the specific business plan“. In the introduction, I speak about characteristics of organic agriculture and organic food. In the other part, I describe the marketing strategies, plans for organic farming and then also about the organic farms in the Vysocina region. Another section focus on the family farm called “Ekofarma Deblín”. This farm has the production of organic vegetables and fruits. Based on the evaluation of the production I made SWOT analysis. The final section is comparing the specific supply of the organic food in the retail chain and the common available items. In addition, I evaluated the quiz about the knowledge of consumers regarding the organic food.

Key words: ecology agriculture, organic food, Vysocina, ecology farm Deblin, SWOT analysis

Obsah

1	ÚVOD.....	8
2	CÍL PRÁCE.....	9
3	LITERÁRNÍ PŘEHLED	10
3.1	Ekologické zemědělství	10
3.1.1	Stručný vývoj EZ	11
3.1.2	Současný stav EZ a legislativa.....	13
3.1.3	Podpora EZ a výroby biopotravin.....	14
3.1.4	Principy ekologického způsobu hospodaření	17
3.1.4.1	<i>Rostlinná výroba</i>	<i>17</i>
3.1.4.2	<i>Živočišná výroba.....</i>	<i>19</i>
3.2	Biopotraviny.....	21
3.2.1	Zpracování bioproduktů.....	22
3.2.2	Kontrola a označování	23
3.2.3	Trh s biopotravinami.....	25
3.2.4	Způsoby distribuce biopotravin	26
3.3	Marketing	27
3.3.1	Marketingová strategie	28
3.3.2	Vize EZ do roku 2020.....	29
3.4	Ekologické zemědělství v kraji Vysočina	30
3.4.1	Charakteristika ukázkovým farem	33
3.4.1.1	<i>Ekofarma Křišťan a spol.....</i>	<i>33</i>
3.4.1.2	<i>Biofarma DoRa s.r.o.....</i>	<i>34</i>
3.4.1.3	<i>Biofarma Sasov.....</i>	<i>35</i>
4	MATERIÁLY A METODY.....	36
5	VÝSLEDKY	37
5.1	Charakteristika ekofarmy	37
5.1.1	Stručná historie farmy.....	37
5.1.1.1	<i>Živočišná produkce</i>	<i>38</i>

5.1.1.2	<i>Rostlinná výroba</i>	39
5.1.2	Nový podnikatelský záměr	39
5.1.3	Současný stav na ekofarmě	41
5.1.4	Sortiment	43
5.1.4.1	<i>Vlastní bioprodukce</i>	43
5.1.4.2	<i>Import biopotravin</i>	43
5.2	SWOT analýza ekofarmy Deblín	44
5.2.1	Silné stránky - Strengths	45
5.2.2	Slabé stránky - Weaknesses	46
5.2.3	Příležitosti - Opportunities	47
5.2.4	Hrozby - Threats	48
5.3	Terénní šetření	49
5.3.1	Nabídka bioprodukce v obchodních řetězcích	49
5.3.1.1	<i>MAKRO Cash&Carry ČR s.r.o.</i>	49
5.3.1.2	<i>AHOLD Czech Republic, a.s. – Albert</i>	50
5.3.1.3	<i>Tesco Stores ČR a.s.</i>	51
5.3.1.4	<i>Globus ČR, k.s.</i>	52
5.3.2	Marže	53
5.4	Vyhodnocení dotazníku	54
6	DISKUZE	56
7	ZÁVĚR	58
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURA A PRAMENŮ	60
9	SEZNAM OBRÁZKŮ	64
10	SEZNAM TABULEK	65
	PŘÍLOHY	66

1 ÚVOD

Zdravý životní styl je téma velmi aktuální, diskutované a zároveň oblíbené. Základem toho způsobu života nejsou jen vhodné potraviny, ale také správný pitný režim, dostatek pohybu, spánku i absence stresu. Obecně všichni vědí, že je doporučeno pro každého dospělého člověka vypít alespoň 1,5 – 2 litry vody denně, sportovat minimálně třikrát týdně přinejmenším hodinu a vyhýbat se jakýkoliv stresujícím situacím. Dle mého názoru se v dnešní době zlepšilo povědomí spotřebitelů ohledně zdravého životního stylu a ochrany přírody. Lidé se častěji než v minulosti zajímají o potraviny pocházející z ekologického zemědělství, jelikož si uvědomují jejich výhodnost pro své zdraví. Ačkoliv je v dnešní době nutné tento způsob hospodaření kompenzovat státními, či evropskými dotacemi, má velký potenciál a biopotraviny se stávají jedním z nejrychleji se rozvíjejících segmentů na českém trhu. Avšak symbolem Bio nemusí být označeny jen produkty určené k potravě, ale také předměty denní spotřeby. Konzument, kterému není lhostejný stav životního prostředí, si může v současnosti vybrat z mnoha pracích a čisticích prostředků, mýdel i kosmetiky pocházející právě z ekologického zemědělství. Nicméně najdou se mezi námi taktéž oponenti, pro které slovo bio znamená jen dobře nafouknutá marketingová bublina a velký byznys pro prodejce.

Zajímavé je také mezinárodní srovnání mezi biopotraviny. Podmínky, které platí pro výrobu biopotraviny v České republice, nemusí platit pro všechny státy v Evropské unii. Příklad lze uvést u včelařů hospodařící ekologickým způsobem v Itálii. U nás a v dalších západních státech se pevně dodržuje nařízení Komise (ES) 889/2008 o ekologické produkci, kde je zahrnuta podmínka pro umístění včelstev maximálně v okruhu 3 km od zdroje pylu a nektaru pocházející převážně z ekologicky pěstovaných plodin. Ovšem v Itálii není problém situovat včelstva i do konvenčně obhospodařované lokality, jelikož chovatelům zde stačí, aby k ošetření včelstev proti nemocem používali přírodní látky. Rozhodujícím faktorem se stává, aby se v produktu nenašla rezidua pesticidů nebo farmaceutik. Proto se může běžně dostat tento italský bio med na stejný trh jako například pravý český, slovenský, či německý bio med. Dle mého mínění by se měl o tuto problematiku více zajímat příslušný orgán Evropské Unie. (Rytina, 2014)

2 CÍL PRÁCE

Cílem diplomové práce je charakteristika podmínek hospodaření ekologické farmy a zhodnocení přínosů i rizik tohoto podnikatelského záměru, ale také následná identifikace slabých a silných stránek podniku.

3 LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1 Ekologické zemědělství

Tento způsob hospodaření právně formuluje legislativa České republiky v zákoně č. 242/2000 Sb. jako zemědělskou činnost s pozitivním přístupem k přírodě, půdě, rostlinám i zvířatům. Cílem tohoto specifického druhu hospodaření nejen na ekofarmách je produkce biopotravin s vysokou nutriční hodnotou. Neméně důležitou roli hraje také ochrana přírodních zdrojů i životního prostředí prostřednictvím zákazu užívání znečišťujících látek zamožující životní prostředí. Významný prvek představuje také péče o jeho dílčí prvky pomocí předepsaných omezení při používání látek a postupů při pěstování rostlin a chovu hospodářských zvířat, u kterých je kladen velký důraz na jejich welfare. (Šejnohová a kol., 2014)

Ekologickým podnikatelem se rozumí osoba, která je registrována podle zmíněného zákona a zabývá se hospodařením na ekofarmě, výrobou biopotravin, či bioproduktů, ale také uváděním těchto potravin do oběhu. Dále se může jednat o výrobce nebo dodavatele krmiv i rozmnožovacího materiálu ekologického původu, ekologického včelaře a chovatele ryb, pěstitele hub i sběrače volně rostoucích rostlin. (MZe, 2015)

Každý nový zájemce mající v úmyslu podnikat v ekologickém zemědělství, musí projít několika kroky k získání registrace opravňující tuto činnost. V první řadě se jedná o uzavření smlouvy s některým kontrolním subjektem, který následně provede vstupní kontrolu a vystaví potvrzení. Toto osvědčení je součástí žádosti o registraci, jejíž vzor je uveden v příloze I. provádějící vyhlášky č. 16/2006 Sb. a podává se přímo na Ministerstvo zemědělství. Dnem doručení bezchybně vyplněné žádosti na MZe je subjekt registrován jako osoba podnikající v EZ. Následně tomuto podnikateli začíná tzv. přechodné období, kterým se rozumí přechod od konvenčního způsobu hospodaření na ekologické. Na pozemcích orné půdy a travních porostů je délka přechodu určena na dva roky. U vinic, chmelnic i ovocných sadů se stanovily roky tři. Přechodné období pro hospodářská zvířata a jejich produkty upravuje článek 38 nařízení Komise (ES) č. 889/2008, kde se pro koně a skot vytyčila doba jednoho roku, pro malé přežvýkavce a prasata období půl roku, drůbeži chované na maso je určena přechodná doba deset týdnů a na drůbež k produkci vajec jen týdnů šest. Po těchto vytyčených dobách může podnikatel plně hospodařit v ekologickém režimu. (MZe, 2015)

Ekofarma je dle zákona 242/2000 Sb. uzavřená a samostatně hospodařící jednotka zahrnující pozemky, hospodářské budovy, provozní zařízení a případně i hospodářská zvířata, která slouží k ekologickému zemědělství. Podnikatel nemusí provozovat ekologické zemědělství na všech pozemcích, které má v nájmu, či ve vlastnictví. Musí avšak veškeré výrobní prostředky oddělit od konvenčních. Kromě zemědělství musí být také zcela průkazná ekonomika podniku. (MZe, 2015)

3.1.1 Stručný vývoj EZ

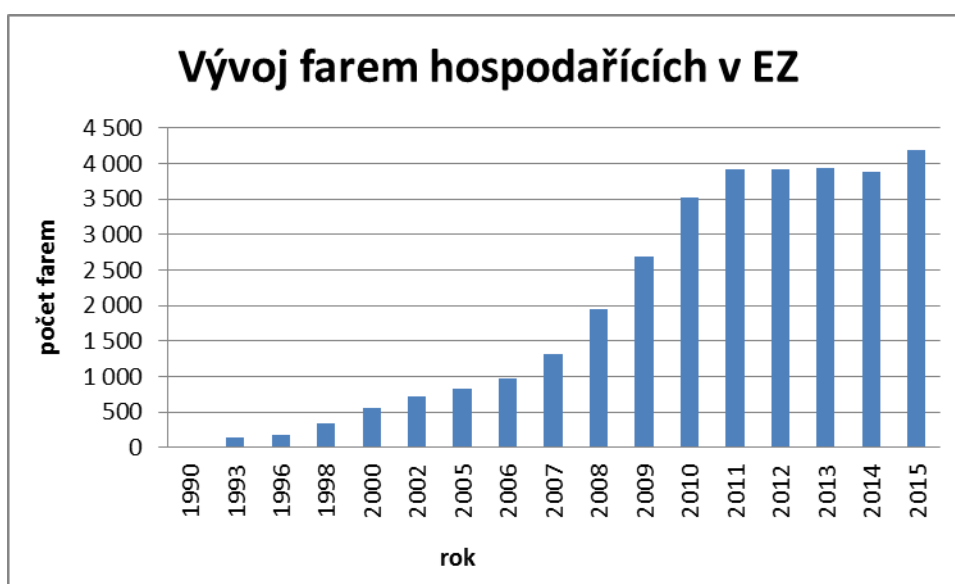
Ekologické zemědělství v České republice dosáhlo za čtvrt století své existence ohromný rozvoj. Tento způsob hospodaření v globálním měřítku vznikl v prvopočátku paralelně v Indii a střední Evropě. Významnou roli pro razantní rozvoj na našem kontinentě sehrála v 80. letech reforma evropské Společné zemědělské politiky, která se začala orientovat nejen na zvyšování kvality, ale i na ochranu životního prostředí. Tato právní úprava hrála velmi podstatnou roli při vzniku nařízení č. 2092/91 o ekologickém zemědělství, kterou schválila v roce 1991 Rada Evropské unie. (Šejnohová aj., 2014)

V tradičním pojetí zemědělství nastal v České republice výrazný zlom v druhé polovině minulého století. V této době se postupně začalo hospodaření měnit v organické, čili ekologické. Motivací k této obměně se stala pro farmy tehdejší urbanizace a následující zprůmyslnění zemědělství, zejména častější využívání těžkých strojů a minerálních hnojiv, které měly za důsledek výrazné snížení úrodnosti a kvality půdy, či poškození přírody vlivem utužení nebo erozí. Důležitou roli hrály taktéž vysoké ceny těchto strojů, ale i minerálních hnojiv aj., oproti nízké prodejní ceně zemědělských produktů. Dalšími dopady této změny bylo nedůsledné zacházení s chovanými zvířaty, následné snížení jakosti potravin, také omezení sociálních jistot hospodářů a v některých případech dokonce i ohrožení zdraví lidí. (Šejnohová aj., 2014)

První rozmach nastal na počátku 20. století, kdy byla poprvé státem uvolněna finanční podpora tuzemským zemědělcům na vznik nových farem hospodařících ekologickým způsobem. S tímto aktem souvisel i vznik prvních ekologických podniků na našem území. K navýšení počtu těchto farem docházelo až do roku 1993, kdy se Ministerstvo zemědělství ČR rozhodlo zrušit tento dotační program. Důsledkem byla nejprve stagnace ploch v EZ, ale dokonce i ukončení působení mnoho podniků, které trvalo až do r. 1996. Mezi další důležitý mezník ve vývoji EZ v České republice patřil

rok 1998 a znovu obnovení státních podpor. Od této doby docházelo k průměrnému nárůstu jak celkového počtu hospodařících farem, tak i celkových ploch v EZ. (MZe, 2013)

Výrazné zpomalení růstu počtu zemědělců a jejich ploch v EZ je patrné v roce 2012. Tato stagnace oproti předešlému roku byla způsobena změnou podmínek zařazení žadatelů do Agroenvironmentálního opatření (AEO). Nařízením vlády byla vydána novela, pomocí které v tomto roce došlo k zastavení dalšího přijímání nových žádostí do AEO s výjimkou dotačního programu Zatravňování orné půdy. Příčinou této změny se stalo vyčerpání kapacit vyhrazených pro toto opatření. Tzn., že zemědělci neměli možnost v roce 2012 žádat si o podporu v rámci ekologického zemědělství. V loňském roce vstoupil v platnost nový systém Programu rozvoje venkova (PRV) 2014-2020, kde je EZ podporováno jako nezávislé opatření mimo AEO a je dostupná jen pro ty ekofarmy, u kterých nedochází souběžně ke konvenčnímu způsobu hospodaření. (MZe, 2013)

Obr. č. 1: Vývoj počtu farem hospodařících v ekologickém zemědělství

Zdroj: (Šejnohová a kol., 2013), v roce 2015 jsou data uvedeny k 30.10.2015

3.1.2 Současný stav EZ a legislativa

Ekologické zemědělství je v současné době v České republice velice ustálený zemědělský systém, který je státem přímo podporován a je dobrou alternativou vývoje i do budoucnosti. Dle nejaktuálnějších údajů udávaných Ministerstvem zemědělství, hospodařilo ekologickým způsobem v roce 2015 (datováno k 30. 10. 2015) dohromady 4 188 ekologických podnikatelů na více než 502 tis. ha zemědělské půdy, což činí přibližně 12 % celkové výměry zemědělského půdního fondu. Avšak do budoucnosti se počítá s dalším nárůstem četnosti ekologických farem. Dle ministra zemědělství Mariana Jurečky stojí za tímto pozitivním trendem nástup nového programového období společné zemědělské politiky. (Fialová, 2015)

Ekologické zemědělství má v České republice již přes 25 let svého rozvoje. Za tuto dobu byla především ujednocena legislativa pro ekologické zemědělství a biopotraviny. Platnou legislativou pro letošní rok se uvádí:

- Kompletní znění legislativy pro ekologické zemědělství (novela z roku 2015) **zákona č. 242/2000 Sb.**, o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
- Úplné znění **vyhlášky č. 16/2006 Sb.**, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství
- Úplné znění **nařízení Rady (ES) 834/2007** o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91
- **Nařízení komise (ES) č. 889/2008**, kterým se stanoví prováděcí předpisy k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu
- **Úplné nařízení komise (ES) 1235/2008**, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady 834/2007, pokud jde o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí (KEZ, 2016)

Po celou dobu vývoje EZ se stihly kvalitně zajistit oblasti legislativy, kontrolní systémy certifikace atd., avšak jiné okruhy doposud nejsou rozvinuty na dostatečné úrovni a potřebují další státní podporu. Jedná se především o zpracování a odbyt bioproduktů zejména na domácím trhu, sféru výzkumu, vývoje a inovací, ale také poradenství, či vzdělávání v EZ. Především s tímto záměrem byl vydán Akční plán k dalšímu rozvoji ekologického zemědělství v letech 2016-2020. Tento plán nefiguruje

v naší republice samostatně, ale navazuje na předešlý AP pro rok 2011-2015 a další velmi důležité národní dokumenty a to zejména na Společnou zemědělskou politiku a již zmíněný program rozvoje venkova na období 2014-2020. (MZe, 2015)

Jedním z málo rozvinutých oblastí ekologického zemědělství v České republice patří v dnešní době nedostatečně vyvinutý trh s biopotravinami. Meziročně je statisticky prokázán značný nárůst bioprodukce, což řadí naši republiku mezi TOP 10 světových zemí s největším podílem ploch zemědělské půdy v ekologickém systému, avšak některé komodity nemají v ČR odbyt nebo jsou dokonce zpracovány konvenčním způsobem. Značný je taktéž trend navýšení exportu bio surovin do zahraničí, namísto domácího zpracování. Tato negativní tendence je způsobena dlouhodobě nedostačující propagací národních podniků. Dle mého názoru je nutné, aby se spotřebitelům více prohloubilo povědomí o tom, co se skrývá pod značkou BIO i o všech přínosech EZ pro celou naši populaci. Pro zákazníky je mnohdy rozhodující cena, avšak s biopotravinami si může být konečný odběratel jist, že získal potravinu procházející přísnou kontrolou a certifikací, pomocí které lze snadno dohledat její původ. (MZe, 2015)

Další překážkou ve větším rozmachu trhu s biopotravinami je nedostatečné využití vzdělávacích programů, nových informací o právě zaváděných technologiích, či poradenství. V oblasti výzkumu je důležitá prezentace výsledků samotného bádání srozumitelnou formou i pro laickou veřejnost a následná jejich implementace v praxi. Poptávka po odborném poradenství je v EZ zanedbatelná, pozornost se upíná zejména o oblast dotací a kontrol. Praktický příklad fungující v zahraničí jsou modelové farmy, avšak způsob aplikace získaných vědomostí do praxe prostřednictvím modelových farem není v naší republice příliš používána. Ve sféře vzdělávání je taktéž mnoho prostoru ke zlepšování, jelikož například ve školství jde hlavně o znalosti založené především na teorii. (MZe, 2015)

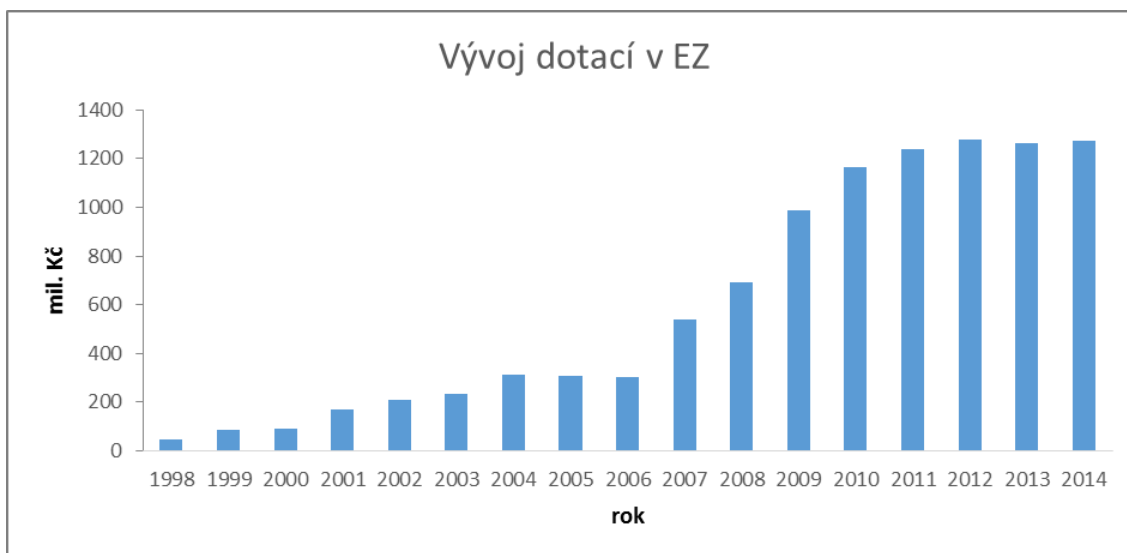
3.1.3 Podpora EZ a výroby biopotravin

Dotáčními prostředky se kompenzují vynaložené náklady a ušlé příjmy vzniklé při hospodaření. Bez dotačních programů se v současné době neobejdou nejen ekofarmy. Taktéž konvenční podniky v ČR vykazují průměrně nižší příjmy z produkce, které při vyšších ztrátách nepostačují k úhradě vynaložených nákladů, a proto je nutno část nákladů vynahradiť z dotací. Takřka polovina z celkových státních podpor putuje do ekofarek s chovem hospodářských zvířat, či smíšených podniků.

Dnes je již pravidelností zabezpečit stabilní podporu rozvoje EZ jak na straně nabídky pomocí platby na plochu EZ, tak poptávky prostřednictvím podpory například propagačních aktivit zacílených na konečné spotřebitele nebo začlenění biopotravin do veřejného stravování. (Hrabalová, 2015)

V dnešní době je v České republice rozvoj EZ podporován již zmíněným Programem rozvoje venkova na období 2014-2020. V přechodném roce 2014 byla podpora realizována ekologicky hospodařícím zemědělcům stále v rámci projektu Osy II. Od roku 2015 je ekologické zemědělství dotováno v rámci PRV nezávisle na agro-environmentální opatření. Odlišnost oproti předcházejícímu programu je v zavedení podmínky podpory výhradně pro ekofarmy bez souběžné konvenční rostlinné produkce, ale také v zavedení nových titulů jako například krajinnotvorné sady, či samostatný titul pro vinice i chmelnice. Nově je také tento druh zemědělství podporován programy uvedenými v Akčním plánu pro rok 2016 – 2020. (MZe, 2014)

V rámci projektu PRV je farmářům poskytována náhrada za vzniklé finanční ztráty v rámci platby na plochu ekologicky obhospodařované půdy (SAPS). Zemědělci tedy mají možnost požádat si o podporu nejen na travní porosty, které jsou však podmíněny dodržím minimální intenzitou chovu hospodářských zvířat 0,3 VDJ/ha, ale i pro pěstování zeleniny a speciálních bylin. Nové opatření v rámci PRV klade důraz na zvýšení produkce biopotravin v ČR, proto se Ministerstvo zemědělství rozhodlo od roku 2007 zvýhodnit při bodovém hodnocení právě producenty těchto potravin u následujících programů: Zahájení činnosti mladých zemědělců, Modernizace zemědělských podniků, Přidávání hodnoty potravinářským produktům, Diverzifikace činností nezemědělské povahy a Podpora cestovního ruchu. V roce 2014 proběhlo přijetí žádostí o dotace pouze u programu Modernizace zemědělských podniků. Celkem bylo schváleno na toto opatření 152 žádostí od subjektů pocházející z EZ s celkovou požadovanou výší podpory 180,5 mil Kč. (Hrabalová, 2015)

Obr. č. 2: Vývoj dotací v EZ

Zdroj: (Hrabalová, 2015)

V současné době je české zemědělství ohroženo mezinárodními ekonomickými krizemi. K nejnámějším bezesporu patří ruské embargo většiny potravin z Evropské Unie, ale také USA, Kanady, Norska i Austrálie, které nabylo platnost v roce 2014. Tento zákaz vývozu se vztahuje na masa, nevýjímaje ryb, mléčné výrobky, zeleninu i ovoce. Pro Českou republiku sice není Ruská federace nejdůležitějším obchodním partnerem v oblasti zahraničního obchodu, jelikož v průměru vyváží tuzemské firmy do tohoto státu zboží jen za 2 miliardy Kč, avšak vzniklý nadbytek potravin může vést k rapidnímu poklesu cen, a tím pádem ke ztrátám konkurenceschopnosti. V loňském roce se tato problematika v ruku v ruce se zrušením kvót dotkla mléka. Toto embargo vzniklo za účelem snahy Ruska navýšit domácí produkci a výrobu biopotravin. Více jak 90% biopotravin bylo pro ruské spotřebitele k dispozici pouze prostřednictvím dovozu. Dle prezidenta Vladimíra Putina přijala Ruská federace nové právní předpisy a měla by se stát do roku 2020 potravinově zcela soběstačná. Avšak místní vláda chce využít rostoucí poptávky po biopotravinách a tvrdí, že je Rusko schopné stát se největším světovým dodavatelem ekologicky vypěstovaných potravin a tím zcela změnit svoji pozici z dovozce na mezinárodního vývozce těchto potravin. Odborníci zde vidí také velký potenciál pro zahraniční investory. (Case, 2015)

3.1.4 Principy ekologického způsobu hospodaření

Principy EZ se zakládají na udržení a celkové zlepšení úrodnosti půdy s využitím místních cenných přírodních zdrojů. Nedílnou jejich součástí je také využívání uzavřených koloběhů látek v přírodě při nulových ztrátách a použití vedlejších produktů i odpadů například na následující výrobu organických hnojiv. Čisté a zdravé životní prostředí je v dnešní době velmi vzácné, proto je samozřejmostí nejen pro zemědělskou činnost, ale pro všechna odvětví, neznečišťování životního prostředí. Neméně důležité je taktéž minimalizovat úplné vyčerpání neobnovitelných zdrojů surovin či fosilní energie a zachovat přírodní ekosystémy v krajině pro naše další generace. (Dvorský, Urban, 2014)

3.1.4.1 Rostlinná výroba

K primárním požadavkům ekologického pěstování rostlin se řadí zdravá a zejména úrodná půda, kterou jsme schopni zajistit správným a ohleduplným obhospodařováním půdy, kdy se například orba nahradí minimalizačním zpracováním. (Urban, Šarpatka 2003)

K výživě půdy je striktně zakázána aplikace geneticky modifikovaných organismů i růstových regulátorů, syntetických přípravků na ochranu rostlin a používání rychle rozpustných průmyslových hnojiv a chemicko- syntetických pesticidů, které by měly být pro lepší výživu rostlin nahrazeny těmi statkovými. Mezi další důležité zásady patří beze sporu rozmanitý osevní postup a střídání plodin, jejichž sazenice musí pocházet rovněž z ekologického zemědělství. V již zmíněném správně vyváženém osevním postupu nesmí chybět jeteloviny, ani luskoviny. Dobře promyšlený osevní postup může totiž zabránit dalšímu růstu plevelů, rozmnožování škůdců, či chorob. Velká pozornost je věnována taktéž preventivnímu opatření a kvalitě produktů. Samotná prevence se zakládá na důkladném monitorování všech plodin během celé doby jejich vegetace. (Moudrý, Purgar, 2002)

V ekologickém zemědělství nejsou všechny vstupy pouze zakázány. Používání hnojiv jak pro ekologické, tak konvenční podniky upravuje v České republice zákon č. 156/2009 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd. V EZ je možno použít například chlévský hnůj, dehydrovaný drůbeží trus, Thomasovu

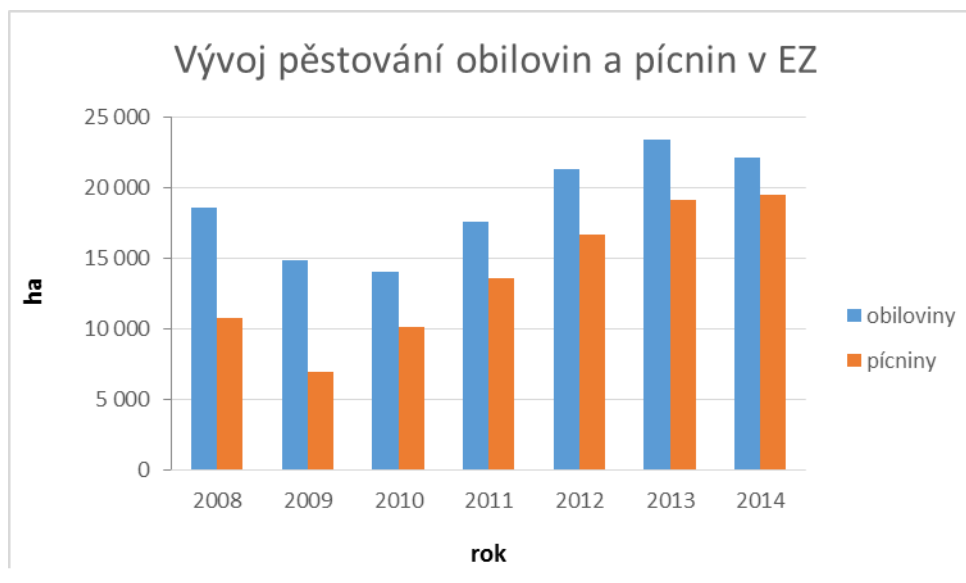
moučku, kompostované živočišné výkaly pocházející z konvenčních malochovů, které jsou vytyčeny v příloze I Nařízení Komise (ES) č. 889/2008. Příloha II stejného zákona také povoluje určité přípravky na ochranu rostlin. K nejznámějším patří výtažek z *Quassia amara*, včelí vosk, rostlinné oleje, ale i lecitin hojně využívaný jako insekticid a fungicid. (MZe, 2015)

3.1.4.1.1. Plodiny pěstované v EZ

Pro teplé a suché oblasti patří stabilně k nejrozšířeněji pěstované plodině v ekologickém zemědělství jarní formy pšenice. Kvůli svému slabě rozvinutému kořenovému systému sice konkuruje hůře plevelům, avšak ve srovnání s jinými obilninami dosahuje v našich přírodních podmínkách vysokých výnosů (2 - 3,5 t/ha). S úspěchem se pěstuje také oves, který patří k nejméně náročné obilnině na živiny. Pro svou klimatickou nenáročnost je vhodný i do podhorských oblastí. Mezi ekologicky obhospodařované plodiny zaujímá své místo taktéž triticales, jelikož nemá velké nároky na hnojení a snese i horší předplodinu. Žito bývá rovněž častou volbou pro výsev v EZ. Je mrazuvzdorný a vhodný i do nepříznivých podmínek, které mohou být pro jiné obilniny nevyhovující. (Konvalina, 2014)

Naopak není pro ekologické zemědělství příliš vyhovující např. ozimý ječmen. Ranný výsev bývá důvodem jeho nadměrného zaplevelení a častého napadání škůdci a chorobami potřebující zpravidla radikální zásah pesticidy, které jsou avšak v ekologii nepřijatelné. Další rostlina vyhovující spíše konvenčnímu způsobu hospodaření je kukuřice. Tomu odpovídá i celková výměra v ekologickém režimu, která u kukuřice na zrna činí jen 640 ha. (Konvalina, 2014)

Dle informací Ministerstva zemědělství bylo v roce 2014 obhospodařováno ekologickým způsobem celkem 473 633 ha půdy, z nichž orná půda zastupovala 11,5 %, trvalé travní porosty tvořily 86,9 % a na trvalé kultury připadlo 1,6 %. K hlavním plodinám, které se pravidelně v České republice ekologicky pěstují na orné půdě, lze zařadit po řadu let jednoznačně obiloviny a píce. Stejně jako v předchozích letech byly nejčastěji pěstovanými obilninami v EZ pšenice a oves. V rámci pícnin dominují v EZ bezkonkurenčně víceleté pícniny. (Hrabalová, 2015)

Obr. č. 3: Vývoj pěstování obilovin a píce v EZ

Zdroj: (Hrabalová, 2015)

3.1.4.2 Živočišná výroba

Bezprostřední vazbu na půdu má ekologický chov hospodářských zvířat. K předním požadavkům při tomto chovu patří snaha vytvořit pro zvířata takové podmínky, které jsou v souladu nejen s jejich fyziologickými a etologickými potřebami, ale i humánními a etickými zásadami. (Šonková, 2006)

Tyto výhrady jsou legislativně definovány už v Lisabonské smlouvě, kde se zvířata uvádí jako bytosti vnímající radost i bolest. Z tohoto důvodu uveřejnila Evropská komise novou strategii pro welfare a ochranu zvířat pro období 2012-2015, ve které apelují, aby chov a následná manipulace s hospodářskými zvířaty předcházela jejich drsnému zacházení způsobující bolest, či různé utrpení. Pohodou zvířat se zabývá také Evropský úřad pro bezpečnost potravin. Bezpečný potravinový řetězec je právě ovlivněn jejich životními podmínkami. Zanedbaná péče a následné stresové faktory jsou jednou z příčin navýšené náchylnosti zvířat k onemocněním, které mohou představovat pro konečného spotřebitele obrovské riziko v podobě patogenů, jako jsou například Salmonella, Campylobacter, či bakterie E. Coli. Český zákoník přestal až v r. 2014 zvířata akceptovat jako věc, ale jako živé tvory mající smysly. (Ježková, 2014)

Právě welfare a stres nejsou jen nová módní slova od ochránců zvířat, ale vyjadřují vlivy, které mohou mít nežádoucí dopady na ekonomiku hospodaření. Mnoha vědci bylo prokázáno, že se hospodářským zvířatům žijící v ekologických podmínkách daří lépe. Oproti tomu pokud jsou vystavovány

nepřetržitému stresu, může být ve výsledku ohrožena jejich produkce i reprodukce. Právě tyto faktory se následně neefektivně promítnou do celé ekonomiky chovu. (Marcinková, Beran, 2014)

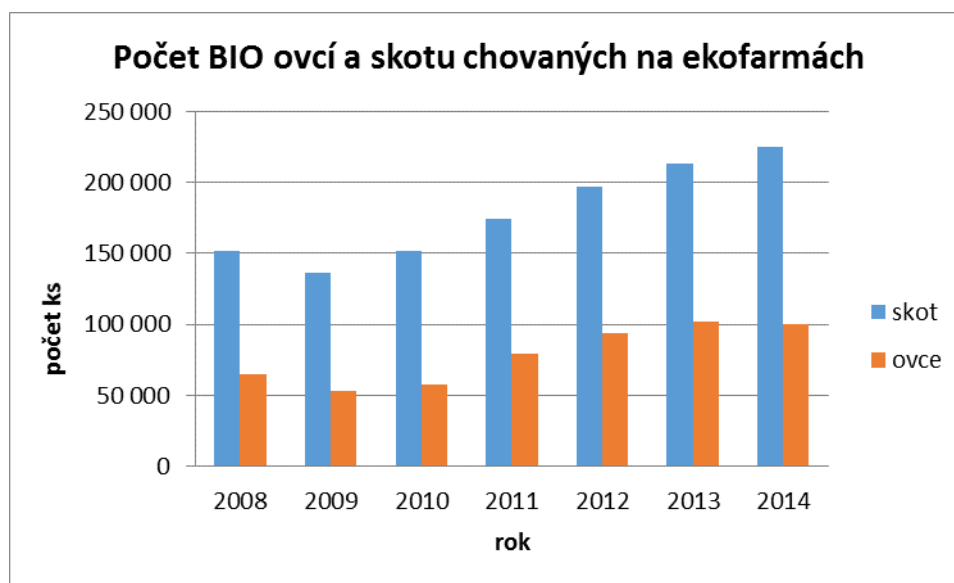
Veškeré podmínky welfare jsou formulovány pěti koncepcemi svobod:

- Základní povinnost chovatele je zabezpečit zvířatům čistou a hlavně hygienicky nezávadnou vodu v dostatečném množství pro každého jedince. K výživě se musí používat krmivo pocházející z převážné míry z ekologického zemědělství.
- Svobodu zvířat od nepohodlí může chovatel zajistit například vhodným ustájením s vytvořením dostatku míst k odpočinku. Ve stájích nesmí být například podlaha konstruována rošty, ani štěrbinami. K přirozeným požadavkům všech savců patří také snadná přístupnost k pastvě nebo na výběh.
- Každé zvíře má taktéž právo být osvobozeno od bolesti a zranění. Proto je zde podobně jako v rostlinné výrobě upřednostněna preventivní péče před následnou léčbou, při které je prioritní použití např. homeopatik a jiných přísad na přírodní bázi. Podáváním antibiotik, hormonů, či jiných látek pro podporu růstu, reprodukce nebo užitkovosti překročí chovatel zákonem danou hranici vypovídající o pohodě zvířat.
- Neméně důležité je i jejich psychická pohoda, kterou lze docílit odstraněním strachu a stresu. Tento negativní faktor mohou zvířata pocítit zejména při přepravě a jiné manipulaci. Zbytečně stresující případy mohou vyústit např. k výraznému snížení nádoje u dojnic, agrese i problémy s reprodukcí nejen u samců.
- Pro každý úspěšný ekologický chov je potřebný dostatek prostoru, kde mohou zvířata projevit své přirozené chování. Každý druh prokazuje své chování jiným způsobem. Kur domácí se vyznačuje popelením a hřadováním nebo například prase domácí potřebuje možnost výběhu, kde může rýt. (Šarpatka, Urban, 2005)

V ekologickém chovu zvířat není, podobě jako u rostlinné výroby, každý input pouze zapovězen. Nařízení Komise (ES) č. 889/2008 definuje v příloze VI. povolené vstupy používané k výživě živočichů. Ke krmným účelům lze užít suroviny minerální původu jako například oxid hořečnatý, chlorid sodný, fosforečnan vápenatý aj. Dále mohou zemědělci aplikovat také doplňkové látky. Jedná se zejména o kyselinu mravenčí, mléčnou, ale i propionovou, atd. Další příloha stejného nařízení právně formuluje produkty určené k čištění a dezinfekci budov a zařízení. K tomuto účelu smí

farmáři uplatnit vodu a páru, pálené vápno, či taktéž dezinfekční prostředky užívané pro dojení mléka. (MZe, 2015)

Živočišná výroba zaznamenala v posledních letech stabilizovaný nárůst počtu ekologicky chovaných zvířat. Dle nařízení Komise 889/2008 lze v České republice chovat ekologickým způsobem pouze skot, koně, prasata, ovce, kozy, králíky, drůbež, ryby a středoevropské ekotypy včely medonosné. Z celkového počtu zaujímá chov skotu v poslední době přibližně 87%. Čím dál větší oblibě se také těší chov ovcí, který je v ČR zastoupen 8%. (Hrabalová, 2015)

Obr. č. 4: Vývoj počtu ovcí a skotu chovaných na ekofarmách
Zdroj: (Hrabalová, 2015)

3.2 Biopotraviny

Zákon o ekologickém zemědělství definuje nejen podmínky hospodaření v tomto alternativním typu zemědělství, ale také výhrady pro výrobu biopotravin, jejich snadnou prokazatelnost původu a označování. Do této stanovy je zahrnut rovněž dozor i kontrola nad dodržováním těchto pravidel. (MZe, 2012)

Bioprodukt je dle zákona surovina pocházející z rostlinného nebo živočišného původu opatřená v alternativním typu zemědělství a která je vhodná podle osvědčení k produkci biopotravin. Pojem biopotravina je dle stejného zákona charakterizován jako potravina zhotovená za přesně daných podmínek uvedených touto směrnicí. Musí také vyhovět nárokům na jakost a zdravotní nezávadnost. (MZe, 2015)

Kvalitu produktů původem z ekologického zemědělství nelze právně definovat, jelikož nejsou stanoveny limity individuálních látek, které bioprodukty obsahují. Avšak je dána kvalitou celého hospodářského systému a postupů při zpracování. Tzn. takovými technologiemi produkce, na které lze pohlížet z hlediska etického, morálního i environmentálního. Kupující si je tedy vědom, že např. zelenina neobsahuje nežádoucí látky a byla vypěstována šetrně k životnímu prostředí a hospodářská zvířata během svého života nijak fyzicky ani psychicky netrpěla. Tento celý proces produkce je řízen striktními předpisy, nad které dohlíží přísný kontrolní systém stanovený zákonem. Takto vedený způsob výroby dává odběratelům velké předpoklady pro dosažení velmi kvalitních potravin ze všech hledisek, např. vyšší biologická hodnota enzymů, bílkovin, vitamínů i minerálních látek. Nicméně nařízení nedovolují, aby biopotraviny vystupovaly jako kvalitnější, než jsou ty z konvenčního zemědělství. Z výsledků mnoha pokusů byla dokázána i lepší chuť těchto potravin např. pro lesní zvěř, která dala při pasení přednost nehnojeným a pesticidy neošetřeným porostům. (Šarpatka, Urban 2005)

Na konci loňského roku bylo dle prohlášení České technologické platformy pro ekologické zemědělství v České republice celkem 543 výrobců biopotravin, což je meziroční nárůst o 7,3 %. Konkrétně v roce 2015 s výrobou začalo 78 podniků, avšak 41 svou činnost ukončilo. Plán na rozvoj ekologického zemědělství počítá se zvýšením podílu biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů do roku 2020 z nynějších 0,7 % na rovné 3 %. Toho cíle měla ČR dosáhnout, dle plánu schváleného v roce 2010, již v loni. Avšak dle výroku ředitele ministerského odboru environmentálního a ekologického zemědělství Jana Gallase byl původní plán příliš nadhodnocený z důvodů nedostatečných dotací pro bioproducenty. (ČTK, 2016)

3.2.1 Zpracování bioproduktů

Předpisy mezinárodní organizace ekologických zemědělců IFOAM stanovují primární cíle ekologické produkce, ale taktéž předpisy pro výrobu a zpracování biopotravin. Mezi tyto záměry lze zařadit např. produkci a zpracování organických produktů s maximálním využitím obnovitelných zdrojů, postupné zvyšování půdní úrodnosti, či minimalizace znečištění prostředí i vodních zdrojů. (MZe, 2012)

Výrobu biopotravin vysvětluje zákon o ekologickém zemědělství jako souhrn činností, které úzce souvisí s uvedením bioproduktů do prodeje. Jedná se o zpracování nebo opracování těchto produktů, jako například čištění, třídění, balení a jiné úpravy. Při zacházení s bioprodukty je důležité používat šetrné postupy, které nezpůsobují ani malé fyzikální, chemické a biologické změny. Mezi metody, které vyhláška zákona povoluje, můžeme zařadit mechanické mletí, drcení, tepelné zpracování jako například sušení nebo pasterace, lisování, uzení bez aplikace chemikálií, filtrace, chlazení, fermentace, síření či destilace. Oproti tomu jsou výslovně zakázány činnosti, které jsou proti přirozeným postupům. K těmto operacím patří výměna kladně i záporně nabitých iontů, používání chemikálií, aplikace hormonů nebo mikrovlnný ohřev. K výrobě biopotravin lze využít i určité množství přídatných látek, které přímo nepocházejí z ekologického zemědělství. Legislativa uvádí povolených 30% hmotnosti v sušině, které nesmí tento konvenční přídavek přesáhnout z celkového obsahu. (MZe, 2015)

Přísné postupy jsou dány i při skladování. Farmáři musí zajistit, aby byly skladovací prostory udržovány v čistotě a tím zamezili znečištění nebo kontaminaci bioproduktů od případných zbytků materiálu. Skladové uložení by mělo být konstruováno z takového materiálu, které zabrání případnou kontaminaci a umožní snadné a precizní očištění. Tento proces se provádí nejlépe pitnou vodou, párou i oxidem uhličitým. Pokud se v podniku nacházejí i produkty z konvenčního zemědělství, musí být od sebe odděleny pevnou přepážkou zamezující jejich smíchání. Pro snadnou orientaci je také důležité náležitě označení každého oddílu. Podobné omezení platí i při přepravě ekologických produktů souběžně s produkty klasického zemědělství. (Šarpatka, Urban, 2005)

3.2.2 Kontrola a označování

Produkt pocházející z ekologického zemědělství je od jiných snadno rozpoznatelný tím, že je k jeho názvu připojena zkratka BIO nebo EKO. Nedílnou součástí je také identifikační kód daného kontrolního orgánu a vše je podtrhnuto grafickým znakem, tzv. biozbrovou a nápisem „Produkt ekologického zemědělství“, který je právně formulován v příloze č. 2 k vyhlášce 16/2006 zákona 242/2000 Sb. (MZe, 2015)

Pouze ty subjekty, kteří jsou registrováni v seznamu ekologických zemědělců, mohou své produkty (jak suroviny, tak i potraviny) označovat těmito symboly uzákoněnými v nařízení Rady (ES) 834/2007 Sb., o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č-2092/91. (MZe, 2015)

Obr. č. 5: Grafický znak označující bioprodukt

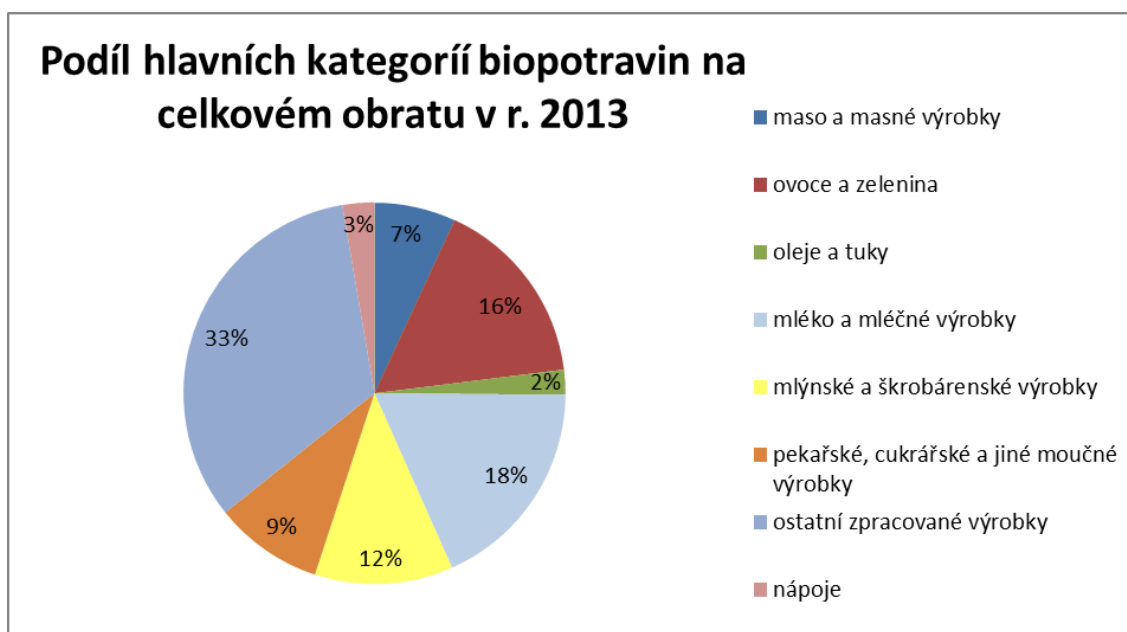
Zdroj: (MZe, 2015)

Dozorčím orgánem nad dodržováním předpisů právní legislativy je Ministerstvo zemědělství České republiky. Tuto činnost vykonává prostřednictvím soukromých kontrolních subjektů, které nejprve uzavrou s tímto vládním sektorem smlouvu a následně mohou kontrolovat zemědělce a vydávat osvědčení. V současné době v naší republice tuto práci zastávají čtyři státem prověřené kontrolní organizace – KEZ, ABCERT AG, Biokont CZ a BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC. Jejich zásadní úlohou je důsledná kontrola, zda všechny subjekty podnikající v EZ (tj. zemědělské firmy, výrobci, zpracovatelé i distributoři biopotravin, ale i dovozci z tzv. třetích zemí) náležitě dodržují právní předpisy zaručující konečným spotřebitelům pravost biopotravin a pomůže chránit producenty před nekalou konkurencí. Tyto instituce provádí kontroly ohlášené i neohlášené přímo v provozu podniku. Ohlášenou kontrolou prodeje každý podnik alespoň jednou ročně přičemž jsou inspektoři zaměřeni na celý podnik, tzn. na pozemky a chovaná zvířata, techniku, sklady i účetnictví. Neohlášená bývá namátková nebo cíleně nařízená. Tento typ se však nejčastěji využívá v případě problémových podniků. Na základě poznatků vydá inspektorát zprávu z kontroly a může být zahájeno certifikační řízení, na jehož konci může být uděleno povolení používat již zmíněnou zkratku BIO. (MZe, 2015)

3.2.3 Trh s biopotravinami

Významnou roli ve vývoji trhu sehrálo uzákonění ekologického zemědělství, což umožnilo právně postihnout ty, kteří se pokusili např. napodobit ochrannou značku, či certifikát. Po zřetelném nárůstu trhu s biopotravinami v letech 2005-2008 došlo o rok později ke stagnaci způsobenou snížením poptávky ze strany zákazníků, kteří se v důsledku ekonomické krize vrátili zpět k nákupu konvenčních potravin. Celkový obrat činil v této době cca 1,6 mld. Kč. Dalším rokem se opět domácí spotřeba těchto potravin oživila a došlo k navýšení přetrvávajícího do dnešní doby, které v roce 2013 činilo 2,7 miliardy Kč. (Šarpatka, Urban 2005)

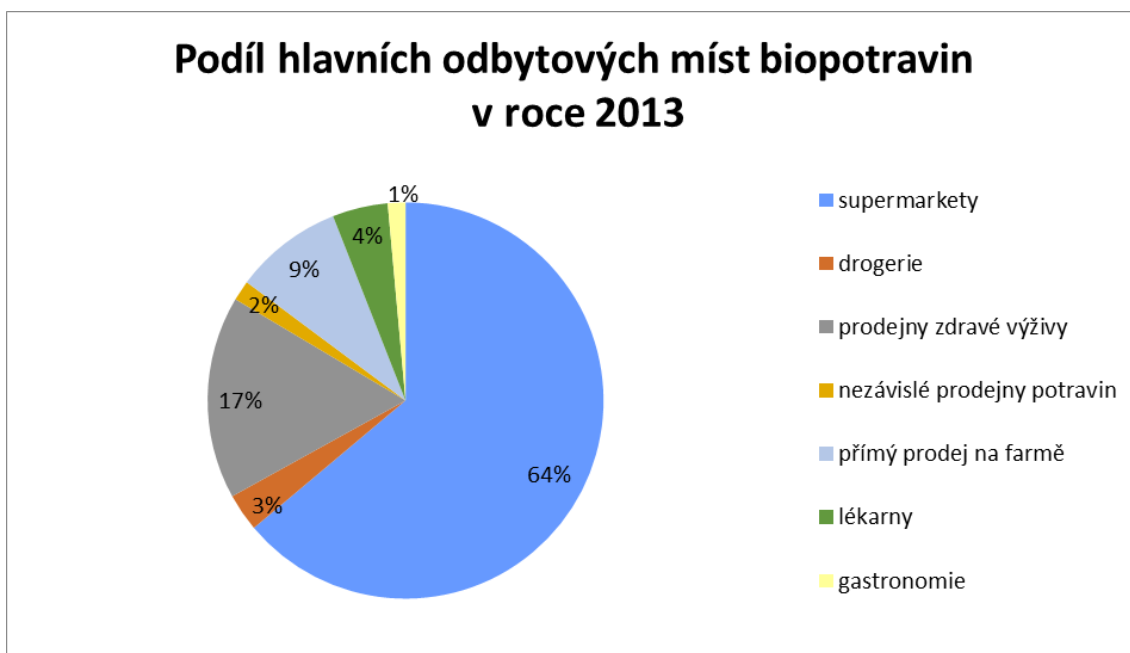
Největší zájem je z dlouhodobého hlediska o potraviny z kategorie „Ostatní zpracované produkty“, tvořící z větší míry pokrmy typu kojeneckých a dětských výživ. Druhou příčku získala poptávka po mléku a mléčných výrobcích následována ovocem a zeleninou. (Hrabalová, 2015)

Obr. č. 6: Podíl hlavních kategorií biopotravin na celkovém obratu v roce 2013
Zdroj: (Hrabalová, 2015)

3.2.4 Způsoby distribuce biopotravin

Známou praxí je, že je těžší produkt prodat, než vyrobit. Proto se naše novodobé podniky rozhodly pro budování vlastního zpracování nebo přímého prodeje. Prodej biopotravin lze obecně uskutečnit zprostředkovanou formou nebo přímo u zemědělce. Jelikož statistický úřad zveřejňuje své výsledky se zpožděním, jsou nejaktuálnější data z roku 2013. Ty hovoří o nárůstu obrátu v maloobchodních řetězcích, kde čeští spotřebitelé pořídili nejvíce biopotravin. Tento obchod přesáhl 1,24 mld. Kč. Mezi další častá místa nákupu lze zařadit speciální prodejny zdravé výživy a biopotravin. Zřetelně narostl také podíl přímého prodeje, který se za posledních deset let takřka čtyřnásobil. (Hrabalová, 2015)

Obr. č. 7: Podíl hlavních odbytových míst biopotravin v roce 2013
Zdroj: (Hrabalová, 2015)

V České republice tedy převládá spíše první typ odbytů, tzn. prostřednictvím hypermarketů, velkoobchodů. Tyto obchody nabízí širokou škálu biopotravin po celou sezónu, mají velké zásoby i prostory pro skladování, avšak prodávají se s větší cenovou marží než přímo od pěstitele. Ti nabízejí spíše sezónní produkty jako například ovoce a zeleninu, do popředí se dostává i poptávka po víně. Kromě příznivější ceny nabízí při přímém nákupu i zážitek, např. ochutnávku či možnost využití pro děti. Tento prodej se může uskutečnit prostřednictvím samosběru, stánkového prodeje, či obchodu tzv. ze dvora. Biopotraviny se také dostávají do paměti spotřebitelů prostřednictvím jarmarků a trhů. (MZe, 2012)

Další významnými hráči pro rozvoj trhu jsou distributoři uvádějící bioprodukty do oběhu včetně importu i exportu. Statistiky uvádí k roku 2013 nárůst počtu registrovaných distributorů na 237 a to nejvíce v hlavním městě Praze, v Jihomoravském a Středočeském kraji. Dle statistického šetření ze stejného roku patří k pěti nejvýznamnějším zpracovatelům biopotravin velké podniky jako PRO-BIO obchodní společnost s.r.o., Country Life s.r.o., OLMA a.s., Biopark s.r.o., ale také podnikatel Ing. Marek Štěrba z Deblína. Do České republiky distributoři přivezli zejména hotové výrobky nejčastěji z Německa a Rakouska. Kromě běžných biopotravin se dováží hlavně dětské a kojenecké výživy a ovocné šťávy. Zemědělci se snaží mít co největší odbyt v České republice, avšak zde je utlačují některé levnější potraviny z dovozu. (Šejnohová a kol., 2014)

3.3 Marketing

Každý subjekt rozhodnutý podnikat, by měl před zahájením své aktivity důkladně promyslet všechny činnosti, kterými se chce zabývat. Jedním z hlavních úkolů marketingu je tedy zvolení účelné podnikatelské koncepce. Stěžejním úkolem je zkoordinovat nápad s přáními spotřebitelů, pravidly trhu a také možnostmi s ohledem na naše disponované zdroje a okolní konkurenci. (Václavík, 2008)

3.3.1 Marketingová strategie

Vhodný nápad a schopnost najít tzv. díru na trhu je první krok k úspěšnému podnikání. Jedná se zejména o vývoj nového produktu, či služby nebo inovativní zpracovatelský postup, výroba zboží s přidanou hodnotou, ale i zvolení jiné distribuční cesty, kterou ostatní zatím nenabízí. S podnikatelským nápadem jde ruku v ruce rovněž vize vyobrazující, čeho chce podnik dosáhnout nejen v nejbližších letech, avšak také například v následujícím desetiletí. Dalším důležitým prvotním krokem je taktéž zmapování okolního trhu a konkurence. Je velmi podstatné vědět, co lidé od výrobku očekávají a chtějí, kolik jsou ochotni za něj zaplatit a jakým způsobem k nim produkt dostat. (Václavík, 2008)

Finální produkt může být sám o sobě dobrý, však bez předem vytvořené marketingové strategie a finančního rozpočtu, se sám neprodá. Tento obchod zajistí marketingový plán popisující akce a taktiky k dosažení námi vytyčeného cíle. Strategie obsahuje kromě analýzy cílového trhu a umístění podniku také investice na propagaci a podpory prodeje. Dostatek finančních prostředků je potřeba na tisk brožur i letáků a reklamních spotů na internetu. Podnikatel musí zvážit investici do etikety a obalu, které upoutají pozornost zákazníka, jelikož je jedním z klíčových prvků při prodeji výrobku. Je dokázáno, že přes 90 % kupujících si produkt vybírá právě dle barvy obalu. (Václavík, 2006)

Další významnou marketingovou strategií je stanovení ceny. Při jejím určování se musí brát v potaz aktuální fáze životního cyklu produktu jako např. zavádění na trh, fáze růstu, stagnace nebo poklesu. Je stěžejní, aby námi zvolená cena pokryla veškeré náklady na celou produkci, propagaci a ostatní podporu prodeje a především zůstalo dostatek prostředků pro následující rozvoj firmy. (Václavík, 2008)

Mezi poslední strategii lze zařadit samotnou distribuci neboli způsob, jak nabízet hotový výrobek ve vhodný čas, na správném místě, v uspokojivém množství a za přijatelnou cenu, kterou je konečný spotřebitel ochoten zaplatit. Produkty se uvádí na trh dvěma způsoby. K nepřímým distribučním cestám se řadí zejména zprostředkovatelé a další zpracovatelé, velkoobchody, restaurace, hotely, ale i veřejná stravování. Přímá cesta se realizuje prostřednictvím prodeje přímo z farmy, samosběru, online nákupem přes internet i formou bio-bedýnek. Důležitým faktem zůstává nepřeceňovat své dovednosti a schopnosti. Jestliže je podnikatel odborníkem

při zpracování potravin, měl by vykazovat rovněž odborné znalosti v účetní problematice, analýze trhu, avšak také působit jako schopný vyjednávač i obchodní zástupce. (Václavík, 2008)

3.3.2 Vize EZ do roku 2020

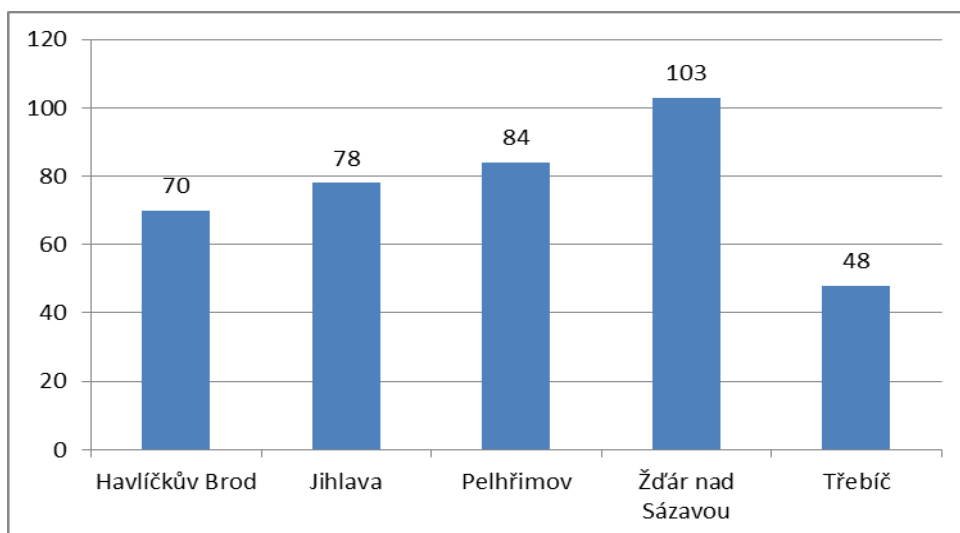
Dle akčního plánu na rok 2016-2020 bude ekologické zemědělství zcela rozvinutým odvětvím s veškerými jeho odpovídajícími charakteristikami. AP vytyčil dva hlavní globální cíle splnitelné do roku 2020. Jedná se zejména o vybudování stabilního trhu biopotravin s převažujícím podílem potravin českého původu, který může ještě více zintenzivnit důvěru u konečných spotřebitelů. Součástí tohoto záměru se stalo zlepšení propagace a dostupnosti služeb zákazníkům. Snaha je také o soudržnou státní politiku podporující jak veřejné statky, hlediska týkající se kvalitního životního prostředí a welfare zvířat, tak produkci biopotravin. Důležitým prvkem tohoto cíle je navýšení životaschopnosti českých ekofarem při souběžném zachování hodnotného životního prostředí. (MZe, 2015)

Charakteristika dalších strategických cílů AP do roku 2020 se dá zhodnotit v následujících bodech:

- Zvýšit průměrně vynaložené výdaje za biopotravinu na 600 Kč/obyv./rok (nyní 200 Kč/obyv./rok);
- Zajistit finanční prostředky na poradenství, výzkum a vývoj v EZ;
- Rozšíření ekologicky hospodařících ploch na minimálně 20 % orné půdy z celkové výměry v EZ (nyní 12 %);
- Dosáhnout 3 % podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů (nyní 0,71 %), aj. (Mze, 2015)

3.4 Ekologické zemědělství v kraji Vysočina

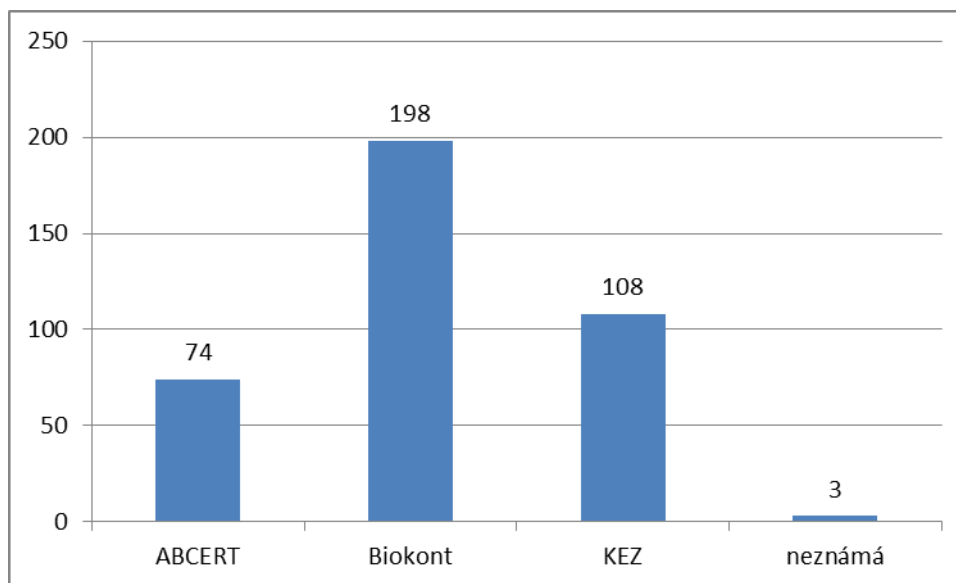
Dlouhodobým monitorováním počtu ekologicky hospodařících farem byly zjištěny nerovnoměrnosti v jejich rozmístění v rámci krajů ČR. K převládajícím oblastem EZ se řadí méně příznivé horské a podhorské oblasti, ale i hornaté pohraniční okresy Jihočeského, Plzeňského, Karlovarského, Moravskoslezského i Ústeckého kraje. Těchto pět zmíněných krajů tvořilo i přes meziroční poklesy v minulých letech více než polovinu celkových ploch EZ v naší republice. Na Vysočině se nejméně ekologických subjektů se nachází v okrese Třebíč. Oproti tomu v okrese Žďár nad Sázavou je jejich počet více jak dvojnásobný a v celkovém počtu zaujímá v kraji první místo. Zbylé tři okresy mají srovnatelný počet ekologických zemědělců. (MZe, 2016)

Obr. č. 8: Ekologické subjekty na Vysočině
Zdroj: (MZe, 2016)

Z dlouhodobého hlediska vzrostl nejrychleji počet ekofarem na Vysočině i Středočeském kraji, kde se ekologicky hospodařící plocha od r. 2006 vzrostla čtyřnásobně a počet ekofarem až osminásobně. Kraj Vysočina se tedy drží se svými 383 podniky v roce 2015 značně nad celorepublikovým průměrem. Celkem 335 ekologických subjektů bylo registrováno jako zemědělci. Výrobci biopotravin se zaznamenalo 9, obchodníků 5 a jako výrobci, či dodavatelů krmiv pouze 3 podnikatelé. Zbytek ekologických subjektů byla v kombinaci několika činností, například výrobce biopotravin a obchodník nebo výrobce biopotravin a zemědělec. (MZe, 2016)

Ekologické chovy hospodářských zvířat jsou na Vysočině velice rozšířené. V naprosté převaze se jedná o chovy turů, na druhém místě je ekochov ovcí. Na dodržování předepsaných pravidel dohlíží v kraji Vysočina tři dozorčí organizace. Biokont je prověřen kontrolováním více jak poloviny ekologických subjektů. KEZ kontroluje více jak čtvrtinu zemědělců. ABCERT dozírá na zbylé ekologické podnikatele, které tvoří necelou čtvrtinu. Tři ekologické subjekty nemají danou kontrolní organizaci. (MZe, 2016)

Obr. č. 9: Kontrolní organizace ekologických subjektů na Vysočině
Zdroj: (MZe, 2016)

K rozvoji ekologického zemědělství přispívá stát kromě dotací také na marketingové a osvětové aktivity. Mezi nejvýznamnější z nich lze zařadit propagační akci Ministerstva zemědělství s názvem „Září – měsíc biopotravin a ekologického zemědělství“, mezinárodní soutěž „Česká biopotravina roku“, ale také ocenění „Nejlepší sedlák, či bioprodejna svazu PRO-BIO“ a cenu za nejlepšího EKO zemědělce zvanou Bartákův hrnec. Samozřejmostí je taktéž podpora ve sféře výzkumu, vývoje, inovací a prezentace biopotravin na tuzemských, dokonce i zahraničních veletrzích.

Vysočina je charakteristická značnou škálou vyrobených produktů. K nejznámějším patří beze sporu produkce vepřového masa. Za zmínku stojí také výroba kozího a kravského mléka, ale i prodej hovězího masa. Úspěchy farmářů z tohoto kraje potvrzují i různá ocenění, která obdrželi. Například vítězem ocenění biopotravinou roku 2015 byl vyhlášen majitel biofarmy Sasov p. Sklenář, který se nestal držitelem této ceny poprvé. Již v roce 2004 byl oceněn za svůj domácí bio uherák a o čtyři roky později za bio bramborové knedlíky. Celkové vítězství získali v Sasově také za konopné sádlo a v roce 2010 za kančí bio lovecký salám. O další vítězství se na Vysočině zasloužili farmář Tomáš Křišťan z Milotiček. V roce 1999 byl oceněn Bartákovým hrncem pro nejlepšího českého ekologického zemědělce daného roku. O dvanáct let později následovala ekofarmu Křišťanů také rodina Dvorských z Olešenky u Přibyslavi za chov ovcí plemena suffolk a hnědých koz krátkosrstých pro jejich mléko. (*Ekofarma Křišťan*, 2016), (*Biofarma Sasov*, 2016)

V kraji Vysočina se s pravidelností konají různé jarmarky, setkání a bio dny, které jsou úzce spjaté s ekologickým zemědělstvím. K velmi navštěvovaným patří biozemědělský den na biofarmě Sasov v Jihlavě, kde majitelé farmy pro zájemce připravují každoročně bohatý program jak pro děti, tak dospělé. V minulém roce byla největším trhákem ochutnávka dršťkové polévky, která byla zároveň oceněna v kategorii živočišného původu Biopotravinou roku 2015. Mezi nejnavštěvovanější beze sporu patří jarní a podzimní jarmark bio i ekovýrobní s označením - Vysočina regionální produkt, konaný pod záštitou kampaně Zdravé město Třebíč, jehož cílem je snaha obeznámit spoluobčany s místními producenty kvalitních výrobků pocházející z jejich regionu. V loňském roce se zde reprezentovala dvacítkou místních vystavovatelů. Značný zájem byl o biozeleninu, uzeniny a mlékárenské produkty. Neméně vyhledávaná byla rovněž, biokosmetika, ekodrogerie a jiné výrobky z přírodních materiálů. (*Bio-info*, 2016)

3.4.1 Charakteristika ukázkovým farem

Pro detailnější popis farem hospodařících na Vysočině jsem si vybrala stabilní, úspěšné podniky s dlouholetou tradicí. Měla jsem také možnost všechny osobně navštívit, nezávisle na sobě porovnat a následně zhodnotit z několika hledisek, na které dle mého názoru dbá návštěvník při rozhodování jakou ekofarmu navštívit, či jaké bioprodukty zakoupit.

3.4.1.1 Ekofarma Křišť'an a spol.

Zemědělská činnost manželů Jany a Tomáše Křišť'anových se nachází v malé obci Milotičky nedaleko Pelhřimova. Historie farmy sahá takřka do I. poloviny 17. století. Od té doby se rodinné zkušenosti a rady předávaly z generace na generaci až po dnešní majitele, kteří nabyté zkušenosti plně využili při hospodaření na své farmě. Manželé Křišť'anovi převzali zemědělství po mnohaleté tradici v roce 1992 a hned od počátku nepřipouštěli jinou možnost, než hospodařit ekologickým způsobem. V roce 1999 byla jejich píle odměněna Bartákovým hrncem za nejlepšího ekologického zemědělce. (Gorgoňová, 2014)

Dominantou statku je nově zrekonstruovaná budova plnící funkci penzionu, součástí je také velká zahrada s malým rybníčkem a hřištěm hojně využívaným nejen dětmi. Ke statku patří v dnešní době cca 30 ha půdy tvořící z větší části trvalé travní porosty a přilehlé lesy. Hlavní specializací této ekofarmy je pěstování biobrambor, domácího medu a vajec, menší část zaujímá zelenina. Pastviny má celoročně k dispozici stádo masných ovcí, jejichž chov se stal taktéž stěžejní aktivitou na farmě. K hlavní zemědělské činnosti se majitelé rozhodli využít získanou inspiraci ze zahraničí a po rozsáhlé přestavbě se začali zabývat rovněž agroturistikou. Nyní nabízí návštěvníkům ubytování přímo na farmě i s výběrem mnoha jídel klasické české kuchyně pocházející z domácích surovin, uvařených přímo manželi Křišť'anovými. (Ekofarma Křišť'an, 2016)

3.4.1.2 Biofarma DoRa s.r.o.

Novodobá podoba ekofarmy v Ratibořicích má za sebou již čtvrt století svého vývoje. Mezi hlavní aktivity majitelů patří chov koz řídicí se pravidly ekologického zemědělství. Ve třech přilehlých stájích chovají v dnešní době více než 500 koz bílých krátkosrstých. Součástí komplexu stájí je i dojírna a mlékárna, kde vyrábí své vlastní výrobky pod značkou DoRa. Kromě chovu koz se rodinná farma Dobrovolných zabývá také chovem ovcí. Jedná se výhradně o ekologický chov masného plemene Suffolk. Základní stádo má v současné době 40 kusů bahnic a jednoho berana. Tento celoroční venkovní chov se nachází nedaleko farmy. Veškerou krmivovou základu pro zdejší zvířata tvoří seno, senáž, oves, pšenice i ječmen z vlastní produkce. (Biofarma DoRa, 2016)

Nedílnou součástí činnosti farmy je nabídka služeb v rámci agroturistiky. Farma je pro veřejnost otevřena každou sobotu v odpoledních hodinách. K pořádání exkurzí slouží nově vybudované agrocentrum. Návštěvníkům poskytují prohlídku stájí a ochutnávku vlastních výrobků z kozího mléka. Kromě exkurzí, faremního prodeje nabízejí také možnost uspořádání firemních akcí. (Biofarma DoRa, 2016)

Podobně jako ekofarma Křišť'an obdrželi i v Ratibořicích různá ocenění. V roce 2003 získal dvůr Ratibořice ocenění Farma roku. Ve stejném roce vyhrál první místo za mléčné kozí produkty v soutěži Biopotravina roku. O pět let později skončil na druhé příčce za kozí jogurt bílý BIO. (Biofarma DoRa, 2016)

Obr. č. 10: Logo biofarmy DoRa s.r.o.
Zdroj: (Biofarma DoRa, 2016)

3.4.1.3 Biofarma Sasov

Farma Sasov se zabývá zemědělstvím a chovem hospodářských zvířat od roku 1991. Tento podnik tvoří od samého počátku uzavřenou jednotku, to znamená, že všechna zvířata i půda jsou v ekologickém režimu. Biofarma Sasov je vyhlášená především chovem prasat. V dnešní době tvoří základní stádo přibližně 90 prasnic, u kterých se upřednostňuje přirozená plemenitba. Unikátní je také jejich rodinný způsob chovu s přípouštěním kojících prasnic. Na této farmě žije také stovka krav masného plemene Charollais, nevyjímaje stáda ovcí, koz i koní, se kterými se věnují hippoterapii. Farma nabízí také ustájení soukromých koní a po předchozí domluvě skupinové exkurze. Na obhospodařované půdě pěstuje rodina Sklenářova bez herbicidů, pesticidů a umělých hnojiv především luskovino obilné směsky, pohanku, brambory, česnek i řepku. (Biofarma Sasov, 2016)

S chovem prasat souvisí rovněž výroba uzenin. Ani v tomto ohledu není biofarma Sasov pozadu. Vyrábí se zde vyhlášené uzenářské speciality, které získaly nejedno ocenění. Vítězem v již zmíněné soutěži Biopotravina roku se stali Sklenářovi celkem pět krát. Triumfoval jejich bio uherák, bio bramborový knedlík, kančí biolovečák, bio konopné sádlo z přeštických prasat a v loňském roce také tradiční bio Dršťková polévka. Za Bio sasovskou klobásu obdrželi cenu Regionální potravina 2013 Kraje Vysočina. Produkty si lze zakoupit přímo na farmě nebo můžeme využít tzv. závozu do větších měst, která jsou blíže našemu bydlišti. (Biofarma Sasov, 2016)

Obr. č. 11: Etiketa produktu biofarmy Sasov
Zdroj: (vlastní foto)

4 MATERIÁLY A METODY

K vypracování této diplomové práce byly nejprve stanoveny jednotlivé kroky, kterými se dojde k předem stanovenému cíli. Dále jsem vypracovala literární rešerši definující charakteristiku ekologického zemědělství a biopotravin. Součástí této sekce se stal také stručný popis Vysočiny i ekologických farem v tomto kraji. Tento přehled byl vypracován na základě Registračních seznamů ekologických podnikatelů dostupných na stránkách MZe. Následující literární přehled je zpracován prostřednictvím literárních, internetových zdrojů, rovněž na základě aktuálních zpráv z Českého statistického úřadu a dat vydávaných v ročenkách Ministerstva zemědělství.

V praktické části je především charakterizována ekofarma Deblín věnující se produkcí bio zeleniny a ovoce. Informace týkající se polohy podniku byly získány z vlastivědné učebnice Deblínska. Popis historie, živočišné i rostlinné výroby, ale taktéž záměry nového podnikatelského záměru a současného stavu na farmě jsem obdržela ze setkání a vyprávění rodiny Štěrbových. Na základě těchto poznatků jsem následně vytvořila SWOT analýzu a popsala přínosy a rizika tohoto podnikatelského záměru.

V závěrečné části jsem se rozhodla porovnat konkrétní nabídku bioprodukce a běžných potravin prostřednictvím osobních návštěv obchodních řetězců, ve kterých ekofarma Deblín nabízí své produkty. Poté jsem vyhodnotila dotazník ohledně povědomí o ekologickém zemědělství a biopotravinách mezi spotřebiteli.

5 VÝSLEDKY

5.1 Charakteristika ekofarmy

Ekofarma rodiny Štěrbových se nachází v městysi Deblín, ležící na pomezí Jihomoravského kraje a Vysočiny. Svým uspořádáním se jedná spíše o zemědělskou obec s celkovou výměrou cca 690 ha zemědělské půdy, 727 ha zabírá půda lesní. Charakter Deblína je ovlivněn nadmořskou výškou 475 m. n. m., průměrnou roční teplotou činící cca 7,5 °C, ale také měrným úhrnem srážek 550 – 650 mm/rok. Mísí se zde tedy teplé a suché klima proudící z jižní Moravy s chladnějším rázem Vysočiny. (Svozil, Hynek, 2011)

*Obr. č. 12: Geografická poloha ekofarmy Deblín
Zdroj: (wikipedie, 2016)*

5.1.1 Stručná historie farmy

Historie ekofarmy Deblín sahá již do první poloviny 20. století. Od této doby se muselo hospodářství vypořádat s mnoha tehdejšími peripetemi například v době komunistického převratu, kdy byly rodině zabaveny téměř veškeré polnosti, zvířata i zemědělská technika potřebná k hospodářství. Nicméně se po všech negativních skutečnostech rodina dokázala znovu tak říkajíc postavit na nohy. Pořídili si další stroje a začali znovu hospodařit. V roce 1991 převzal hospodářství po svém otci na původní usedlosti Ing. Jan Štěrba, který se pomocí své rodiny rozhodl pokračovat

v zemědělské činnosti ve větším rozsahu pomocí pronájmu pozemků. Již od počátku zamýšlela rodina Štěrbova hospodařit tradičním způsobem, tedy bez použití průmyslových hnojiv a chemických přípravků. Tehdejší generace, ani blízké okolí rodině z prvopočátku nevěřila a dokonce je považovala za dobrodruhy. Avšak díky velkému pracovnímu nasazení, pílí a chůtci se jim postupně podařilo dosáhnout vytouženého cíle – ekologicky hospodařit. Tomuto podnikání se začal také naplno věnovat Janův syn Marek a od roku 1996 se může ekofarma Deblín pyšnit certifikátem ekologického zemědělství.

5.1.1.1 Živočišná produkce

Již od počátku byla ekofarma spjata s hospodářskými zvířaty. Kromě psa a kočky, které ke statku nedomyslitelně patří, se rodina Štěrbova zabývala chovem prasat domácích, mléčného a masného skotu. Prasata vykrmovali s ohledem na ekologii do požadované porážkové hmotnosti a následně je prodávali zájemcům do blízkého okolí. Stěžejní část farmy tvořil skot, proto byla jako součást farmy vybudována malá, domácí dojírna. Sedm dojnic českého strakatého skotu produkovalo týdně až 80 l mléka, které nejdříve prodávali formou prodeje ze dvora. Jelikož žádná organizace v té době od nich nechtěla vykupovat mléko s certifikací bio, byli nuceni dodávat jej také do konvenční mlékárny. Deblínští si moc dobře uvědomovali, že tímto kvalitou mléka znehodnocují. Proto se Marek rozhodl využít svých znalostí získaných při studiu na Mendelově univerzitě i zkušeností se zpracováním mléka, které nabyl v zahraničí a pustil se do vybudování nové sýrárny, kde by mohl produkovat sýry i tvarohy s certifikací ekologického zemědělství. V roce 1999 byla realizace tohoto projektu uvedena do života. Tím, že omezili faremní prodej mléka, byli schopni vyprodukovat týdně až 50 kg bio tvarohu a následně také až 30 kg měkkého zrajícího bio sýru i s volbou různých příchutí. Tyto výrobky se těšily velké oblibě u většiny zákazníků a taktéž rodina Štěrbova byla spokojena, jelikož dokázala mléko zhodnotit tak, jak bylo v prvotním záměru veškeré ekologické činnosti na farmě. V tomto chovu hospodářských zvířat pokračovala ekofarma Deblín až do roku 2004, kdy upřednostnila jiný podnikatelský záměr.

5.1.1.2 Rostlinná výroba

Ekologickému pěstování rostlin na ekofarmě Deblín předcházelo přechodné období, kdy se zabývali zároveň i konvenčním zemědělstvím, jelikož museli zajistit neustálou výživu pro tehdejší hospodářská zvířata. Současně pracovali také na zlepšení půdní úrodnosti prostřednictvím osevních postupů, do kterých zařadili jetelotrávy, luskoviny aj., ale rovněž pomocí organického hnojení se půda začala postupně oživovat žádoucími mikroorganismy.

Rodina Štěrbova obhospodařovala celkem 30 ha zemědělské půdy, ze kterých 11 ha připadlo na pěstování plodin pro výkrm zvířat. Na ostatních pozemcích pěstovali brambory, červenou řepu, pohanku a fenykl. Po ukončení živočišné produkce upřednostnili pěstování jiných rostlin jako například pšenice jarní i špaldy, či měsíčku lékařského. Ekofarma Deblín zprvopočátku distribuovala nevelké množství vlastní zeleniny do obchodního řetězce Carefour. Avšak zdejší přísné nejenom hygienické podmínky je donutily k vybudování nové balírny zeleniny a ovoce. Proto v roce 2004 proběhly u Štěrbových rozsáhlé rekonstrukce.

5.1.2 Nový podnikatelský záměr

Ekofarma Deblín se tedy zabývala najednou chovem hospodářských zvířat, výrobou sýrů, rostlinnou produkcí a zároveň i prodejem biopotravin. Postupem času si Štěrbovi uvědomili svízelnou situaci. Zaměstnávali se mnoha odvětvími, které jim zabíraly místo, pracovní sílu i čas. Museli se tedy rozhodnout, jakému sektoru se budou věnovat naplno. Bylo tudíž na místě sestavit si podnikatelský plán.

Nejprve se zamýšleli nad výrobkem nebo službou, kterou by chtěli nabízet zákazníkům. Jedna z možností bylo dále rozvíjet živočišnou výrobu. O mléko i bio výrobky byl takový zájem, že nestíhali uspokojovat poptávku, však se sedmi kusy dojnic to ani nebylo reálné. Ovšem byli omezeni prostorem a nemohli tak navýšit počet skotu. Nechtěli se nadále vzdát myšlenky o zpracování mléka, proto padla úvaha dovozu mléka z blízké ekofarmy. Avšak tento nápad ztroskotal na enormních hygienických nárocích při převozu. Prodejem biopotravin získali prvotní zkušenosti a povědomí o tuzemských trzích i konkurenci. Zjistili, že je o tento druh potravin čím dál větší zájem ze strany spotřebitelů, jelikož je začali sami oslovovat obchodní řetězce

s dodávkou většího sortimentu bio zeleniny i ovoce. Tento impulz byl rozhodující při výběru nového podnikatelského záměru.

Předmět podnikání měli tedy Štěrbovi vyřešený. Nicméně vlastní produkce je záležitost sezónnosti a rozhodně by nepokryla celoroční poptávku. Věděli, že aby se stali úspěšnými podnikateli, musí nabízet konečným spotřebitelům své potraviny neustále, bez ohledu na státní svátky i víkendy. Proto bylo nutností zajistit nepřetržitou dodávku těchto potravin. Nejprve se zamysleli nad rozšířením vlastní rostlinné výroby, ale z technických, zároveň fyzických možností tuto variantu brzy zamítli. Spotřebitelům chtěli dodávat tradiční české produkty. Rozhodli se tedy spolupracovat s regionálními ekofarmáři od kterých by jejich úrodu vykupovali. Aby zabezpečili poptávku i v zimních měsících zabývala se ekofarma taktéž příležitostí importu od zahraničních dodavatelů nabízející široké spektrum produktů.

Dodáváním vlastních bio potravin do supermarketů se brzy dostali do povědomí zákazníků. Z tohoto důvodu neměli tak velké obavy o získávání potencionálních spotřebitelů, než kdyby na trh vstupovali jako nový hráč bez prvotních zkušeností. Zamýšleli se na jaké zákazníky se konkrétně zaměřit. Dlouhodobým monitoringem zjistili, že kupující jsou zastoupeni buď intenzivně, nebo tyto výrobky kupují příležitostně. Velkou část tvoří taktéž náhodní konzumenti, kteří danou biopotravinu upřednostní před klasickou třeba nedopatřením, ale i z důvodu například pohodlnosti, jelikož je zboží již nabalené i zvážené. Proto se Štěrbovi rozhodli, že budou působit neustálým rozšiřováním sortimentu na všechny typy kupujících. Ekofarma také věřila s uváděním nových potravin na trh v souběžný nárůst nových zákazníků.

Nejvíce kupujících na jednom místě se vyskytuje v obchodních domech. Proto když uvažovali nad otázkou, přes koho budou své výrobky prodávat, viděli nejsnazší cestu v supermarketech. Chtěli využít prvotní zkušenosti s prodejem v jednom obchodním řetězci a poté expandovat i do konkurenčních. Další vytyčený cíl byl dodávat bio potraviny do specializovaných prodejen se zdravou výživou, restaurací a popř. do školních jídelen. Avšak stále chtěli zůstat v očích zákazníků nejen prodejci, ale i farmáři, potřebovali od nich slyšet nedostatky, požadavky i zpětnou vazbu na jejich práci, která je potřebná k neustálému zdokonalování podniku. Z tohoto důvodu měli v úmyslu taktéž zachovat faremní prodej tzv. ze dvora.

S uváděním výrobků na trh se každý podnikatel setkává s konkurencí. To bylo jasné i v Deblíně, proto nesměli na tuto problematiku ve svém podnikatelském plánu zapomenout. Pro producenty zeleniny a ovoce jako jsou Štěrbovi, znamená konkurenci

každý zelinář v okolí, bez rozdílu způsobu hospodaření. Vyšší ceny ekologicky vypěstovaných potravin mohou odvrátit pozornost většinu lidí ke klasickému sortimentu, avšak jejich bio potraviny by se prodávali s přidanou hodnotou, tzn. omyté, zabalené i zvažené. Proto věřili, že si tyto potraviny své zákazníky najdou a nebudou muset soupeřit s konvenčními produkty. Ovšem našli se v okolí farmy i jiní ekologičtí zemědělci, kteří by konkurenci znamenat mohli. Od těchto podnikatelů se chtěli Štěrbovi odlišit prostřednictvím celoroční dodávky i širší nabídky produktů.

Jedna z možností, jak cíleně oslovit kupujícího je prostřednictvím propagace. Z tohoto důvodu zamýšleli Štěrbovi účastnit se jarmarků, trhů a dalších bio dnů v blízkém okolí. Nejen pro tyto příležitosti by měli přichystané informační letáky o výhodách ekologického zemědělství a biopotravin, hospodaření na ekofarmě, nabízeném sortimentu atd. Nesměli zapomenout na tvorbu webových stránek, kde by zákazníci sdíleli své pozitivní, ale i negativní postřehy pomocí recenzí.

V neposlední řadě se museli Deblínští vypořádat s otázkami ohledně působení celé firmy. Vytyčit cíle a vize, kterých chtějí dosáhnout, ale také jakými strategiemi. Dále řešili počáteční vklad finančních prostředků do realizace tohoto projektu, vyjasnili si, jaké budou pravomoci jednotlivých členů týmu, avšak zamýšleli se taktéž nad budoucností ekofarmy. Cíle si rodina Štěrbova z počátku nepokládala vysoko. Shodli se na názoru, že každý úspěšný den je zakončen vyřízením všech objednávek vedoucí ke spokojenosti zákazníků. K tomu bylo zapotřebí sestavit kvalifikovaný tým pracovníků. Stěžejními pilíři podniku se stanou manželé Marek a Šárka Štěrbovi. Marek získal bohaté pracovní zkušenosti a celkový přehled o stavu ekologického zemědělství v České republice díky tomu, že byl zaměstnán několik let v kontrolní organizaci, následně taktéž ve Svazu pro-bio. Zásluhou těchto znalostí věděl, kde je na ekologickém trhu díra, kterou měl v plánu zaplnit při svém podnikání.

5.1.3 Současný stav na ekofarmě

Od roku 2004 je tedy stěžejní aktivitou na ekofarmě Deblín produkce a zpracování zeleniny i ovoce v certifikované kvalitě bio. Až nyní je zřejmé, že se jejich predikce z podnikatelského plánu splnila.

Využili situace, kdy na českém trhu byla značná poptávka po běžných biopotravinách. Od té doby dodávají do obchodů jak vlastní potraviny, tak i produkci jiných tuzemských farmářů. Avšak brzy se okruh jejich dodavatelů posunul nad rámec

naší republiky a spolupracují se zahraničními státy jako například Slovensko, Rakousko, Německo, Nizozemí, ale i Španělsko, odkud importují převážně exotické ovoce. Tato kooperace zajišťuje zásobování supermarketů biopotravinami 365 dní v roce pod značkou Ekofarma Deblín. K největším odběratelům patří obchodní řetězce Globus, Albert, Makro i Tesco. V posledních dvou zmíněných hypermarketech se jim dokonce podařilo expandovat také na slovenské trhy. Významná část produkce putuje do sítě specializovaných prodejen Sklizeno a zdravých výživ nejen po městě Brně. Tyto odběrová místa představují na celkovém odbytu farmy 99 %, zbývající část je tvořena prostřednictvím prodeje ze dvora. Tímto krokem zůstali nadále otevřeni návštěvníkům, kteří se rozhodnou ekofarmu přijet. Vytušili také chování zákazníků, kteří vyžadují od biopotravin přidanou hodnotu. Proto museli Deblínští přistavět nové prostory pro třídění, balení a skladování produktů i obalových materiálů. Zpracování probíhá na ekofarmě v několika krocích. Po příjmu se nejdříve zelenina i ovoce krátkodobě skladuje, poté následuje vstupní kontrola, kde se omyje a vytřídí, potom přechází k vážení, balení, značení a skladování před následnou expedicí. Takto připravená putuje přímo na pulty obchodů ke konečnému spotřebiteli. Všechny zmíněné kroky jsou podrobně definovány v systému kritických bodů HACCP ekofarmy Deblín, který je při produkci potravin nezbytný pro předcházení rizik ohrožující jejich bezpečnost.

Také z hlediska propagace dosáhla ekofarma svého cíle. Vlastní fungující webové stránky, avšak z důvodu velké zaneprázdněnosti se již aktivně nezúčastní bio jarmarků a podobných akcí. Nicméně samotné obchodní řetězce si s nimi sjednávají interview. Následně je vydávají ve svých magazínech, kde ekofarmu Deblín představují ne jenom z pohledu dovozce a producenta biopotravin, ale rovněž jako zemědělce, kteří ještě sami provozují rostlinnou výrobu. Rodina Štěrbova ví, že jejich osud podnikání závisí na spotřebiteli, proto do svého kolektivu přijala několik schopných pracovníků, kteří pomáhají s vyřizováním objednávek. Ačkoliv se vypracovali do tak velkého podniku, který je schopen v biokvalitě opatřit téměř každou zeleninu i ovoce, nemají vize do budoucna stále velké. Chtějí se udržet minimálně na stejné úrovni jako doposud, aby stihli pokrýt poptávku po těchto produktech.

Vedení společnosti ekofarmy Deblín si plně uvědomuje, že všechny procesy spojené s produkcí biopotravin a jejich prodejem musí být plněné na nejvyšším stupni kvality. Proto vyhlásila pro roky 2014 – 2017 firemní Politiku jakosti. Tento systém řízení zdravotní nezávadnosti potravin, který je uveden v příloze této diplomové práce, rází heslo „ŽIJEME BIO“ a charakterizuje vize podporující kvalitu své produkce.

5.1.4 Sortiment

Ekofarma Deblín se snaží nabízet celoročně stejný sortiment, který odběratelé požadují, jehož původ se samozřejmě liší dle sezónnosti. Stěžejní část je tvořena importovanými biopotravinami, ta druhá vlastními produkty. (Holá, 2013)

5.1.4.1 *Vlastní bioprodukce*

- **Zelenina:** mrkev, petržel, cibule, červená řepa, dýně Hokaido
- **Byliny:** měsíček lékařský
- **Obiloviny:** pohanka, pšenice jarní a špalda
- **Osivo:** peluška, vikev

5.1.4.2 *Import biopotravin*

- **Zelenina:** salát hlávkový i ledový, rukola, špenát, brokolice, kedlubna, květák, zelí červené a čínské, okurka salátová, rajče, paprika, cuketa, lilek, fenykl
- **Ovoce:** jablka, hrušky, jahody, kiwi, banány, pomeranče, grapefruit, citron, zázvor, mango, ananas
- **Byliny:** řeřicha

5.2 SWOT analýza ekofarmy Deblín

Tab. č. 1: SWOT analýza ekofarmy Deblín

S	W	O	T
tradice rodinného podniku	sezónnost	zájem o zdravý životní styl	ekonomické krize
odborné vedení	spolupráce s tuzemskými ekofarmáři	rostoucí poptávka po biopotravinách	růst cen PHM
umístění podniku	převládající import před vlastní produkcí	zahraniční trhy	klamavé označení produktů EZ
produkce biopotravin	propagace	použití praxe ze zahraničí	nízká spotřeba biopotravin
přidaná hodnota biopotravin	technické zázemí	spolupráce s médii	negativní klimatické jevy
široké spektrum sortimentu	hypotéční úvěr	nové oblasti propagace	zavedení eura
stálost zákazníků	vyšší cena biopotravin	růst přímého prodeje biopotravin	konkurence
postavení na trhu		politická podpora	tlak na ceny potravin
		dostupnost úvěrů na finančním trhu	běžných a bio

5.2.1 Silné stránky - Strengths

Ekofarma Deblín je tradiční podnik s dlouholetou tradicí. Zkušenosti v oblasti zemědělství jsou v této rodině předávány již po třetí generaci. Šárka a Marek Štěrbovi, kteří stojí v čele farmy, získali své odborné znalosti již na Mendelově univerzitě v Brně. Poté se rozhodli propojit školní vědomosti s praxí a odjeli na stáž do zahraničí. Po příjezdu získal Marek uplatnění v kontrolní organizaci, kde získal mimo jiné dobré vztahy a kontakty. Nyní tyto nabitě zkušenosti úspěšně uplatňuje při svém podnikání.

Další silnou stránku tvoří geografická poloha. Pro ekofarmu je rozhodující rozvoz svých biopotravin do větších měst. Tento způsob dopravy si zajišťují sami, tudíž je výhodou pouze 30 km vzdálenost Deblína od Brna, kam jejich závážky míří nejčastěji.

K silné stránce podniku patří také produkce biopotravin. Toto odvětví čelí v dnešní době velké oblibě u spotřebitelů a do budoucna očekává tento trend další stoupající tendenci. Marek i Šárka jsou silně přesvědčeni nejen o zdravotních přínosech konzumace biopotravin, ale taktéž o smyslu ochrany životního prostředí. Proto tyto názory aplikují při všech činnostech na své farmě.

V dnešní době mají spotřebitelé vyšší nároky na produkty i služby než dříve. Každý zákazník očekává každodenní dostupnost biopotravin v obchodě a zároveň v širokém měřítku. Také předpokládají, že při zakoupení těchto potravin dostanou více, než kdyby zvolili ty konvenční. Z tohoto důvodu je pro Štěrbovi samozřejmost tyto produkty dodávat kupujícím čisté, zvážené a zabalené po celý rok v prvotřídní kvalitě.

Tím, že začali úspěšně podnikat v odvětví, které dříve na trhu opravdu chybělo, si brzy vydobyli kvalitní pozici na trhu. Právem se Štěrbovi řadí mezi pěťici největších výrobců biopotravin v České republice a soupeří o přední místa v pomyslné tabulce se společnostmi jako například PRO-BIO, Country life, či Olma. Ekofarma Deblín má již ve svém odvětví dobré renomé, na které zákazníci slyší, proto se při nákupech stále rádi vrací k jejich bio potravinám.

5.2.2 Slabé stránky - Weaknesses

Slabou stránkou ekofarmy Deblín tvoří, dle mého názoru, sezónnost. V období sklizně, či sběru zeleniny a bylin vykazuje podnik evidentně vyšší finanční zisky než například v zimních měsících, kdy je zcela závislý na importu. Nicméně vlastní úroda rozhodně nepokryje celoroční poptávku. Proto se před vyprodáním vlastní produkce Štěrbovi nejprve snaží oslovit ekologické zemědělce z blízkého okolí. Avšak ti obvykle mají zařízený svůj odbyt nebo nabízí tak malé množství, pro které se jim většinou nevyplatí spolupráci navázat. Z tohoto důvodu má ekofarma jen pár věrných a stálých farem, se kterými navazují kooperaci. Ostatní produkce je založena na importu, který probíhá v průběhu celého roku. Proto zákazníci ve většině případů narazí v obchodním domě na bio produkty původem ze zahraničí pod tuzemsky certifikovanou značkou ekofarmy Deblín.

Způsoby propagace nejsou v Deblíně na nejvyspělejší úrovni. Sice má ekofarma již zprovozněné webové stránky i profil na jedné sociální síti, avšak Štěrbovým nezbývá čas tyto stránky aktualizovat a reagovat na příspěvky. Ekofarmě podle mě taktéž uškodila absence na různých biojarmarcích a trzích, kde by mohla získat nové potencionální zákazníky.

K dalšímu nedostatku lze zařadit slabé technické zázemí. Od rekonstrukce, která byla nezbytná pro vybudování balírny, chladicího zařízení a nových prostorů, uběhlo již více jak deset let. Pro neustále přísnější ekologická měřítká a s tím spojená nutnost plnění velmi přísných limitů a norem, je nyní zapotřebí postupná modernizace jak balicí techniky, tak celého zázemí. Renovaci by si zasloužila také zemědělská technika, zejména pořízení novějšího traktoru, ale i například dodávkový automobil potřebný k rozvozům biopotravin. Přičemž musí ekofarma neustále počítat s finanční zátěží spojenou s hypotečním úvěrem, který si sjednali v počátcích svého podnikání.

5.2.3 Příležitosti - Opportunities

Mezi hlavní příležitosti ekofarmy Deblín patří mezinárodní vzrůstající zájem obyvatel o zdravý životní styl. Tento trend úzce souvisí s navýšením poptávky po biopotravinách, zejména zelenině a ovoci, které do tohoto sektoru beze sporu náleží. Toho může podnik využít ve svůj prospěch tím, že bude dodávat do tuzemských obchodních řetězců, na jejichž trhy ještě nevstoupil. Velká šance také spočívá v rozšíření produkce na Slovensko, kam již své zboží dodává, ale taktéž v expanzi do jiných evropských zemí. Při tomto kroku by Štěrbovi získali kontakty a známosti, které jim pomůžou pro další inspiraci. Tyto zahraniční příklady z praxe poté mohou aplikovat ve svém podnikání.

Jeden z hlavních příčin tak značného zájmu o biopotraviny je zájem medií o biotémata. Tyto články a reportáže totiž pravidelně ovlivňují chování každého spotřebitele. Ekofarma tedy může využít spolupráce například s regionálními sdělovacími prostředky, ale taktéž použít nové oblasti propagace a prodeje biopotravin. Štěrbovi by uvítali větší oporu v obci, která může na webových stránkách informovat veřejnost například o volných pracovních místech. Okresní informační centra vyjádří podporu pomocí nabízení letáček s vysvětlením přínosů ekologického zemědělství vedoucí k návštěvě ekofarmy. Kooperací se školami prostřednictvím exkurzí se mohou dostat do povědomí nových potencionálních zákazníků, kteří by byli ochotni pro tyto biopotraviny dojíždět přímo na farmu. Pro zvýšení povědomí a prodejnosti připadá do úvahy také vybudování vlastní kamenné prodejny nebo je v současné době na výsluní prodej potravin ve formě biobedýnek.

Další příležitosti jsou dostupné v ekonomické oblasti. Ministerstvo České republiky neustále podporuje české zemědělce pomocí státních i evropských dotací vylepšující hospodárnost podniku při splnění všech podmínek. V dnešní době nabízí finanční trh lepší dostupnost úvěrů s výhodnější úrokovou sazbou než v minulosti.

5.2.4 Hrozby - Threats

K největším hrozbám ovlivňující podnikání ekofarmy Deblín patří ekonomické krize. Ty mohou vyústit například k zavedení dovozních kvót, ale i prudkému nárůstu cen pohonných hmot, které by se mohly stát z důvodu převládajícího importu ze zahraničí pro Štěrbovi likvidační. Další ohrožení čelí ze strany různých skandálů ohledně pravosti značky bio i klamavých označení produktů EZ původem z konvenčního zemědělství poškozující dobrou pověst všech poctivých ekologických farmářů. Tyto negativní fakta vedou ke ztrátám důvěry spotřebitelů, ale také nenapomáhají k již obecně nízké spotřebě biopotravin a vynaložených výdajů obyvatel za tyto potraviny. Nicméně tohoto úkolu ohledně nápravy se zhostilo Ministerstvo zemědělství v novém Akčním plánu.

Další negativní aspekt lze spatřit v klimatu převládající v geografickém umístění podniku. Počasí se totiž otevřeně podílí na ziskovosti farmy. Při radikálním suchu, ale v opačném případě i povodních bývá vlastní produkce bídná a Štěrbovi jsou ještě více závislí na importu. Z hlediska dovozu by také znamenalo nebezpečí zavedení měny Euro. Sice tímto krokem odpadnou při platbě v zahraničí kurzové ztráty, avšak dovozci již nebudou profitovat z momentálně posilování koruny. Důsledkem se taktéž může stát zvýšení cen vstupů a následná celková inflace.

K jiným hrozbám patří konkurenční ekologičtí zemědělci. Jak již bylo řečeno, pro ekofarmu Deblín znamená konkurenci každý zelinář bez rozdílu způsobu jeho hospodaření. Proto musí své podnikání neustále rozvíjet a snažit se být o krok napřed než ostatní hráči na trhu. Reálné ohrožení spočívá v neustálý tlak na ceny potravin a prohlubování rozdílů u biopotravin vedoucí k poklesu poptávky po těchto potravinách.

5.3 Terénní šetření

5.3.1 Nabídka bioprodukce v obchodních řetězcích

Nabídku bioprodukce jsem se rozhodla prozkoumat přímo v obchodních řetězcích. Poté následovalo porovnání cen běžné bio zeleniny i ovoce s těmi konvenčními a rovněž průměrné srovnání cenových marží hypermarketů na biopotravinu, které Štěrbovi do jednotlivých obchodů expedují.

5.3.1.1 MAKRO Cash&Carry ČR s.r.o.

V den mé návštěvy nabízelo Makro bio zeleninu i ovoce pouze od ekofarmy Deblín. Tento sortiment byl viditelně oddělen od ostatních potravin a je dle zdejších pracovníků stále vyhledávaný.

Tab. č. 2: Porovnání produktů v obch. řetězci Makro

Pozn. Ceny jsou uvedeny s DPH k 4/2016

sortiment	původ	cena	množství	cenový rozdíl	rozdíl %
BIO-cibule	Nizozemí	29,79 Kč	1kg	10,36 Kč	53%
cibule	Nizozemí	19,43 Kč	1kg		
BIO-brambory	Nizozemí	41,29 Kč	1kg	21,86 Kč	113%
brambory	Francie	19,43 Kč	1kg		
BIO-mrkev	Rakousko	45,89 Kč	1kg	29,90 Kč	187%
mrkev	Itálie	15,99 Kč	1kg		
BIO-rajče (cherry)	Itálie	41,29 Kč	250g	23,00 Kč	126%
rajče (cherry)	Nizozemí	18,29 Kč	250g		
BIO-citron	Itálie	41,29 Kč	3ks (500g)	28,70 Kč	228%
citron	Španělsko	12,60 Kč	500g		
BIO-pomeranč	Itálie	34,39 Kč	3ks (750g)	17,22 Kč	100%
pomeranč	Řecko	17,17 Kč	750g		
BIO-jablka	Itálie	69,90 Kč	500g	52,90 Kč	311%
jablka	Itálie	17,00 Kč	500g		
BIO-banán	Panama	80,39 Kč	1kg	43,70 Kč	119%
banán	Kamerun	36,69 Kč	1kg		

5.3.1.2 AHOLD Czech Republic, a.s. – Albert

Společnost Albert zabezpečuje prodej bio zeleniny a ovoce z produkce ekofarmy Deblín, ale také z konkurenčních podniků. V tomto obchodním řetězci není vytvořený speciální koutek pro biopotraviny, které jsou rozmístěny mezi ostatními konvenčními. Další specialitou hypermarketu jsou vlastní etikety používané na tomto sortimentu.

Tab. č. 3: Porovnání produktů v obch. řetězci Albert

Pozn. Ceny jsou uvedeny s DPH k 4/2016

sortiment	původ	cena	množství	cenový rozdíl	rozdíl (%)
BIO-cibule	Nizozemí	59,80 Kč	1kg	41,90 Kč	234%
cibule	Francie	17,90 Kč	1kg		
BIO-brambory	Rakousko	34,90 Kč	1kg	17,45 Kč	100%
brambory	Francie	17,45 Kč	1kg		
BIO-mrkev	Rakousko	59,87 Kč	1kg	39,97 Kč	201%
mrkev	Itálie	19,90 Kč	1kg		
BIO-rajče (cherry)	Španělsko	39,90 Kč	250g	28,70 Kč	256%
rajče (cherry)	Španělsko	11,20 Kč	250g		
BIO-citron	Itálie	49,90 Kč	500g	24,45 Kč	96%
citron	Španělsko	25,45 Kč	500g		
BIO-pomeranč	Itálie	39,90 Kč	750g	15,97 Kč	67%
pomeranč	Řecko	23,93 Kč	750g		
BIO-jablka	Itálie	59,90 Kč	4ks (500g)	44,95 Kč	301%
jablka	Itálie	14,95 Kč	500g		
BIO-banán	Ghana	79,90 Kč	1kg	45,00 Kč	129%
banán	Kolumbie	34,90 Kč	1kg		

5.3.1.3 Tesco Stores ČR a.s.

Tesco se může pyšnit širokou základnou bio zeleniny a ovoce. Velkým přínosem je, dle mého názoru, možnost nákupu přes e-shop, kde má zákazník možnost koupit i potraviny, které nejsou právě skladem a dopravce je doručí až domů. V České republice je Tesco zatím jediný velký obchodní řetězec, který tuto službu nabízí

Tab. č. 4: Porovnání produktů v obch. řetězci Tesco.

Pozn. Ceny jsou uvedeny s DPH k 4/2016, BIO-citrony nebyly aktuálně v nabídce

sortiment	původ	cena	množství	cenový rozdíl	rozdíl (%)
BIO-cibule	Nizozemí	53,20 Kč	1kg	39,30 Kč	283%
cibule	Nizozemí	13,90 Kč	1kg		
BIO-brambory	Rakousko	34,90 Kč	1kg	16,95 Kč	94%
brambory	Česká republika	17,95 Kč	1kg		
BIO-mrkev	Rakousko	62,53 Kč	1kg	42,63 Kč	214%
mrkev	Itálie	19,90 Kč	1kg		
BIO-rajče (cherry)	Itálie	33,90 Kč	250g	9,00 Kč	36%
rajče (cherry)	Maroko	24,90 Kč	250g		
BIO-citron					
BIO-pomeranč	Itálie	49,90 Kč	750g	28,97 Kč	138%
pomeranč	Řecko	20,93 Kč	750g		
BIO-jablka	Itálie	64,90 Kč	4ks (500g)	49,95 Kč	334%
jablka	Itálie	14,95 Kč	500g		
BIO-banán	Ghana	79,90 Kč	1kg	47,00 Kč	143%
banán	Kolumbie	32,90 Kč	1kg		

5.3.1.4 Globus ČR, k.s.

Globus jako jediný řetězec při mém monitoringu nabízel sledované potraviny od různých dodavatelů. Ekofarmě Deblín zde nejvíce konkuroval velkoobchod s ovocem a zeleninou ČEROZFRUCHT s.r.o. V den mé návštěvy byl bio koutek značně vyprodán. Pracovnice Globusu mě také utvrdila, že je o tyto produkty v jejich společnosti velký zájem, jelikož se v Brně nachází pouze jeden obchodní dům tohoto řetězce.

Tab. č. 5: Porovnání produktů v obch. řetězci Globus

Pozn. Ceny jsou uvedeny s DPH k 4/2016

sortiment	původ	cena	množství	cenový rozdíl	rozdíl (%)
BIO-cibule	Nizozemí	39,90 Kč	1kg	24,00 Kč	151%
cibule	Nizozemí	15,90 Kč	1kg		
BIO-brambory	Rakousko	39,90 Kč	1kg	5,00 Kč	14%
brambory	Francie	34,90 Kč	1kg		
BIO-mrkev	Rakousko	49,90 Kč	1kg	30,00 Kč	151%
mrkev	Belgie	19,90 Kč	1kg		
BIO-rajče (cherry)	Španělsko	31,90 Kč	250g	21,93 Kč	220%
rajče (cherry)	Španělsko	9,98 Kč	250g		
BIO-citron	Itálie	49,90 Kč	500g	25,00 Kč	100%
citron	Španělsko	24,90 Kč	500g		
BIO-pomeranč	Itálie	49,90 Kč	750g	24,00 Kč	93%
pomeranč	Řecko	25,90 Kč	750g		
BIO-jablka	Itálie	59,90 Kč	4ks (500g)	44,95 Kč	301%
jablka	Itálie	14,95 Kč	500g		
BIO-banán	Kolumbie	54,90 Kč	1kg	18,90 Kč	53%
banán	Ghana	36,00 Kč	1kg		

5.3.2 Marže

V následujícím kroku mě zajímalo, o kolik procent si tyto obchodní řetězce navýší prodejní cenu od nákupní ceny ekofarmy Deblín. Avšak je nutno podotknout, že je tato suma ovlivněna dalšími náklady, které si konečný spotřebitel ani nemusí uvědomit. Jelikož ekofarma Deblín dopravuje své produkty do centrálních skladů, ze kterých si hypermarket sám řídí transport do jednotlivých středisek, zaujme nemalá část především přeprava. Dále se může jednat o výdaje na mzdy skladníka, pracovníka třídící linky i kvality, atd. Nejedná se tedy o čistý zisk jednotlivých obchodních řetězců.

Vyhodnocením prodejních nabídek ekofarmy Deblín a nabízených cen obchodníků, lze spatřit největší cenové navýšení (61 %) na BIO-mrkvi v Tescu. Oproti tomu s nejmenší marží (17 %) musí počítat Makro na BIO-jablčích. Průměrně si tyto obchodní řetězce cenu navýší o 35 %.

Tab. č. 6: Marže obchodních řetězců

Pozn. produkty označené jako x ekofarma Deblín do jednotlivých řetězců aktuálně nedodává

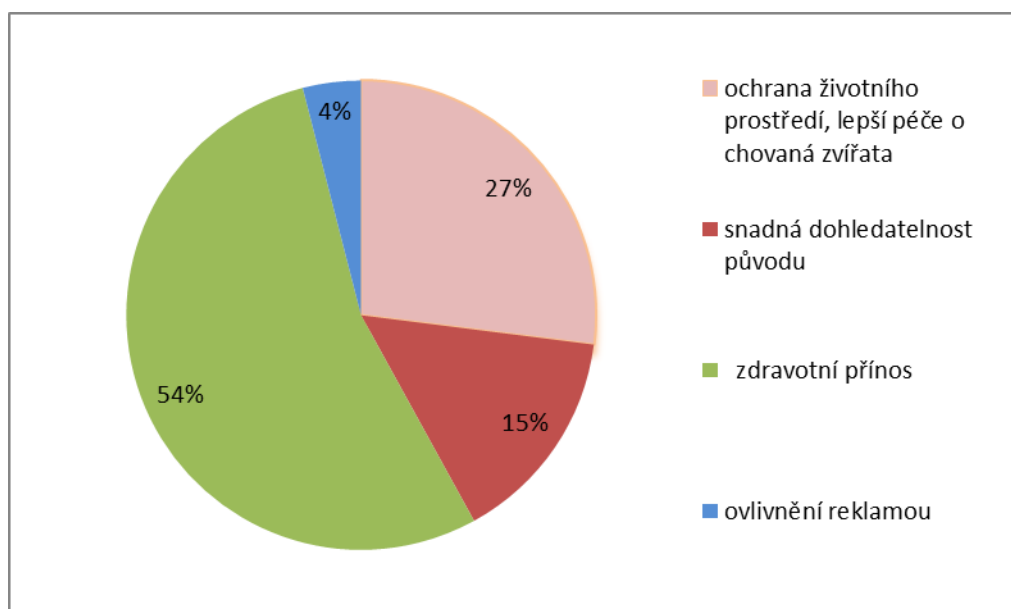
	BIO-cibule (1kg)	BIO-brambory (1kg)	BIO-mrkev (1kg)	BIO-rajče cherry (250g)	BIO-citron (500g)	BIO-pomeranč (750g)	BIO-jablka (500g)	BIO-banán (1kg)
Makro	32%	30%	27%	36%	36%	25%	17%	27%
Albert	53%	x	56%	x	x	x	39%	x
Tesco	41%	31%	61%	35%	x	47%	42%	35%
Globus	33%	38%	41%	x	x	59%	32%	x

5.4 Vyhodnocení dotazníku

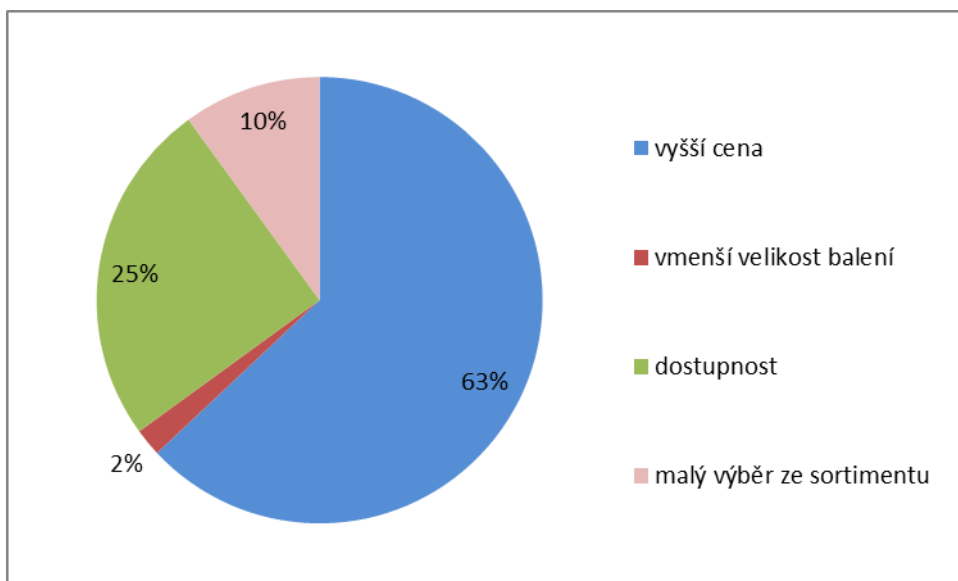
Samotný dotazník byl sestaven tak, abych získala z odpovědí respondentů informaci o jejich povědomí o biopotravinách. Taktéž mě zajímalo kde a s jakým sortimentem biopotravin se dotazovaní setkávají nejčastěji, co je k nákupu těchto potravin motivuje a naopak odrazuje. Další část dotazníku byla zaměřena na ekofarmu Deblín, zda znají jejich produkty a marketingové aktivity.

Celkově na dotazník odpovědělo 136 respondentů. Z toho 81 % žen a 19 % tvořili muži. Přes polovinu dotazovaných představovalo věkovou kategorii 18 – 30 let, ve věkové skupině 31 – 45 let reagovalo 34 % lidí. 60 % účastníků ankety se může pyšnit vysokoškolským vzděláním, kteří jsou s 39 % následováni středoškoláky.

Povědomí o biopotravinách má, dle mých předpokladů, celkově 97 % dotazovaných a rovných 50 % si již biopotraviny zakoupilo. Nejčastěji se účastníci průzkumu setkávají se sortimentem bio zeleniny a ovoce (56 %), až potom s mléčnými výrobky (28 %). Nejčastěji na tyto produkty narazí z 53 % v prodejnách zdravé výživy a teprve poté v super/hypermarketech. Nejvíce respondentů motivuje k pořízení těchto potravin pozitivní přínos pro jejich zdraví a naopak od nákupu biopotravin je odrazuje především vyšší cena.

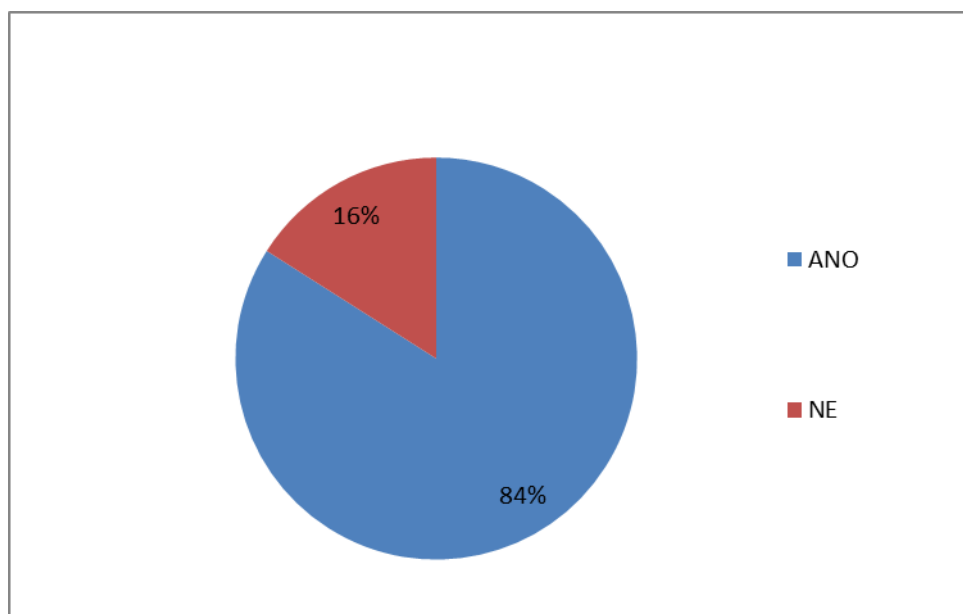

Obr. č. 13 : Motivující aspekty k nákupu biopotravin

Obr. č. 14: Aspekty odrazující k nákupu biopotravin

Nejvíce mě překvapilo, že 84 % dotazovaných nezná ekofarmu Deblín a pouze 4 % lidí si vědomě zakoupili produkt od tohoto podniku. Na doplňující otázku, jestli znají marketingové aktivity rodiny Štěrbových a zda je považují za přínos pro český trh, jsem získala negativní reakce.

Obr. č. 15: Povědomí o ekofarmě Deblín

6 DISKUZE

Ekologické zemědělství na Vysočině má dlouholetou tradici a dobrou pověst mezi zákazníky. Navíc se s počtem ekologicky hospodařících farem dlouhodobě drží vysoko nad celorepublikovým průměrem. Krásná příroda tohoto kraje spolu s možností ochutnat potraviny vypěstované bez chemie, či vyzkoušet výrobky od chovaných zvířat v rámci welfare, láká čím dál více turistů navštívit místní ekofarmy. Taktéž ostatní rodinné farmy se snaží zákazníky přesvědčit o tom, že zdravé nemusí být jen ekologické. Proto v tomto kraji zdárně konkuruje ekologickým hospodářům hned několik podniků.

K neznámějším bych zařadila především farmu rodiny Němcových z Netína. Ačkoliv se tato rodinná firma nepyšní ekologicky certifikovanou produkcí, patří mezi nejlepší obdobné podniky ve zpracování mléčných produktů i proto, že se nachází v nečistší oblasti České republiky – Českomoravské vrchovině. Farma Němcova rovněž vychází z nejstarších tradic českého venkova a mezi jejich hlavní zásady patří šetrný přístup k životnímu prostředí. Rodina hospodaří v dnešní době na sto hektarech půdy a ve stáji chová až osm desítek dojnic. Součástí statku je také malá, domácí mlékárna, kde vyrábí z vlastních surovin mléčné výrobky. Při tomto zpracování používají výhradně svoje kravské mléko a probiotické kultury, které jsou nezbytné k tomu, aby se z mléka stal jogurt, tvaroh nebo sýr. Deklarují, že u žádného výrobku konečný spotřebitel nenajde v jednotlivém složení například škrob, umělá barviva, stabilizátory, či jiná přidaná aditiva a látky známé jako „éčka“. (Farma rodiny Němcovy, 2016)

Rodiny Němcova má ve stálé nabídce 53 druhů potravin se zaměřením na zpracování mléka, mléka na sýry, jogurtů a mléčných nápojů. Z masné výroby jsou to především klobásy, Netínské uzené maso a další kvalitní salámy i paštiky bez použití rychlo-solí. Všechny zmíněné produkty si zákazník může zakoupit přímo ve dvoře, v kamenné prodejně v Praze, na farmářských trzích, ale i v pojízdnych prodejnách, které se pravidelně pohybují od Olomouce až po Plzeň. Některé výrobky získali oprávněně ocenění Regionální produkt Vysočiny. (Farma rodiny Němcovy, 2016)

Dle mého názoru dokáže tento podnik plně konkurovat farmářům hospodařícím šetrně k životnímu prostředí. Proto si může někdo klást otázku, zda nejsou ekologie

a biopotraviny jen módní vlna. Avšak konečné slovo má stále ten nejdůležitější - spotřebitel a jeho preference.

K zamyšlení stojí také hypotéza ohledně importu bio ovoce z dalekých exotických zemí. Konečný zákazník se může obávat o pravost této ekologické produkce. Nicméně po celém světě existuje legislativa, kterou se musí farmáři řídit. Navíc je původ biopotravin snadno dohledatelný. Avšak při představě kolik například škodlivých látek je z využitých pohonných hmot během celé přepravy vypuštěno do ovzduší, začíná, dle mého názoru, zkratka bio postrádat smysl.

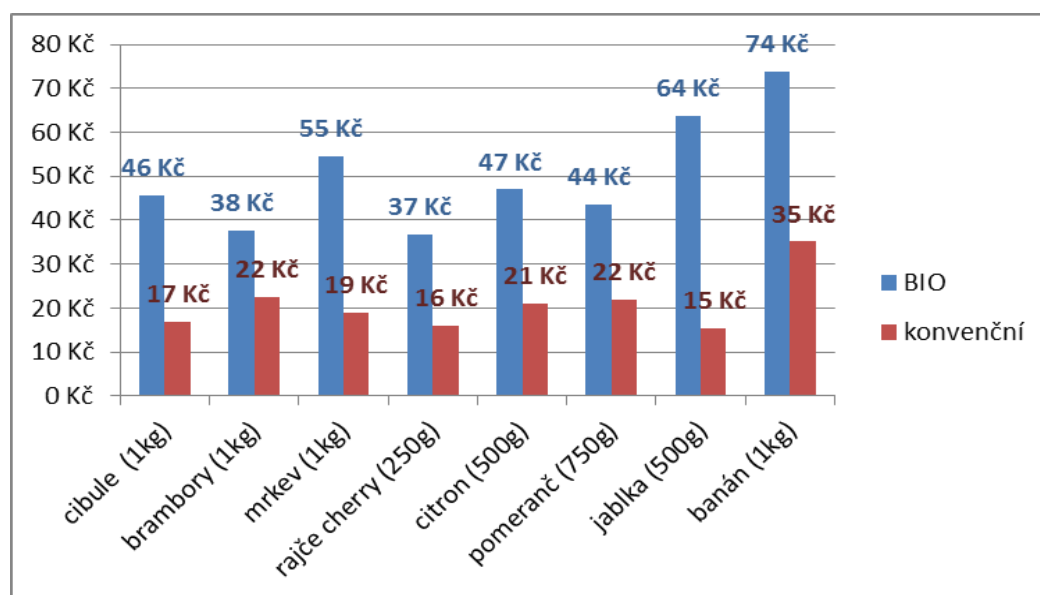
7 ZÁVĚR

Zmíněné farmy jsem zhodnotila dle kritérií, která jsou, podle mě, pro návštěvníka rozhodující. Jednalo se zejména o chov zvířat, zpracování produktů a samotný prodej výrobků, ale rovněž možnost ubytování přímo na farmě. Z výzkumu je patrné, že nejlepší hodnocení získala biofarma Sasov. Ta dokázala uspět, kromě oblasti poradenství, ze všech hledisek nejlépe. Majitelé jsou jistě odborníci ve svém oboru, avšak v tak rozsáhlém komplexu, který farma tvoří, chybí, dle mého názoru, například malé informační centrum, kde by se hosté mohli dozvědět více o ekologickém zemědělství a o podniku samotném. Avšak nutno podotknout, že ačkoliv se farma rodiny Němcovy nevěnuje ekologického způsobu hospodaření, dokáže zdárně konkurovat i pomyslnému vítězi.

Tab. č. 7: Zhodnocení farem na Vysočině

	Ekofarma Křišť'an	Biofarma DoRa	Biofarma Sasov	farma rodiny Němcovy
chov zvířat	ANO	ANO	ANO	ANO
pěstování rostlin	ANO	ANO	ANO	ANO
zpracování produktů	NE	ANO	ANO	ANO
možnost nákupu na farmě	ANO	ANO	ANO	ANO
jiná forma prodeje (rozvoz, obchody zdravé výživy)	NE	ANO	ANO	ANO
akce pořádané na farmě	ANO	ANO	ANO	ANO
možnost ubytování na farmě	ANO	NE	ANO	NE
agroturistika	ANO	NE	ANO	NE
poradenství	ANO	ANO	NE	NE

Z monitoringu nabídky bio ovoce a zeleniny v obchodních řetězcích vyplývá, že sít těchto produktů je velmi rozšířená a cenově rozdílná. Největší cenovou odchylku mezi bioproduktem a jeho konvenční formou tvoří jablka, u kterých lze spatřit až 300 % cenový rozdíl. Oproti tomu průměrně nejmenší diferencí představují pomeranče a brambory pohybující se na hranici 100 %. Průměrně můžeme nejdražše sledovaný sortiment zakoupit v Makru a Tesco, zatímco nejlevněji v prodejně Globus.

Obr. č. 16: Průměrná cenová nabídka potravin v obchodních řetězcích

Dle výsledků získaných v dotazníku vyplývá vysoká úroveň znalosti spotřebitelů v oblasti biopotravin, avšak došla jsem rovněž k zjištění, že většina respondentů nevěří v jedinečnost těchto produktů. Nicméně povědomí o ekofarmě samotné je na nízkém stupni. Z tohoto posouzení je patrné, že zákazníci kupující biopotraviny nečtou etikety informující o dodavateli, či původu těchto produktů

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURA A PRAMENŮ

Monografie:

DLOUHÝ, J., URBAN, J. *Ekologické zemědělství bez mýtů. Fakta o ekologickém zemědělství a biopotravinách pro média*. Olomouc: Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství, 2011. ISBN 978-80-87371-13-8

DVORSKÝ, J. URBAN, J., *Základy ekologického zemědělství, podle nařízení rady (ES) č. 834/2007 a nařízení komise (ES) č. 889/2008 s příklady*. 2. vyd. ÚKZUZ, 2014. ISBN 978-80-7401-098-9

HOLÁ, V. *Agroturistické využití ekofarmy rodiny Štěrbových v Deblíně*. Brno, 2013. Bakalářská práce. Mendelova univerzita v Brně. Fakulta agronomická. Vedoucí práce Ing. Vladimír Mikule, Ph.D.

HRABALOVÁ, A. *Ekologické zemědělství v České republice. Ročenka 2014*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2015. ISBN 978-80-7434-250-9

KONVALINA, P. *Pěstování vybraných plodin v ekologickém zemědělství*. České Budějovice, 2014. 294s. ISBN 978-80-87510-32-2

MOUDRÝ, J., PRUGAR, J. *Biopotraviny: hodnocení kvality, zpracování a marketing*. Příručka ekologického zemědělce. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2002. ISBN 80-727-1111-3

MZe. *Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2016-2020*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2015

MZe, *Metodika vzdělávacího programu ekologické zemědělství regionálně*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2013

MZe. *Právní předpisy pro ekologické zemědělství a produkci biopotravin 2015*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2015. ISBN 978-80-7434-240-0

MZe. *Právní předpisy pro ekologické zemědělství a produkci biopotravin*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2012. ISBN 978-80-7434-059-8

MZe. *Program rozvoje venkova na období 2014-2020*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2014

ŠTRÍBRNÁ, M., MIKULA, P. *Agroturistika a biopotraviny. Základ prosperity firmy: právní, finanční a informační podnikatelské minimum*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2003. 51s. ISBN 80-7271-137-7

SVOZIL, B., HYNEK, A. *Deblínsko – na cestě k trvalé udržitelnosti. Vlastivědná učebnice*. Deblín: Základní škola a Mateřská škola Deblín, 2011, 267 s. ISBN 978-80-260-0164-5

ŠARAPATKA, B., URBAN, J., a kol. *Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi II. díl*. 1 vyd. Šumperk: Svaz PRO-BIO, 2005. ISBN 80-903593-0-6

ŠEJNOHOVÁ, H., a kol., *Statistická šetření ekologického zemědělství – Základní statistické údaje (2013)*. Brno: ÚZEI, 2014

ŠEJNOHOVÁ, H., a kol. *Statistické šetření ekologického zemědělství. Zpráva o trhu s biopotravinami v ČR v roce 2013*. Brno: ÚZEI, 2015

ŠONKOVÁ, R. *Welfare v ekologickém zemědělství. Šance pro lepší život hospodářských zvířat*. Ministerstvo zemědělství ČR, 2006. 30s. ISBN 80-7271-176-8

URBAN, J., ŠARAPATKA, B., a kol. *Ekologické zemědělství – učebnice pro školy i praxi I. díl: Základy ekologického zemědělství, agroenvironmentální aspekty a pěstování rostlin*. Praha: MŽP, 2003, 280 s. ISBN 80-7212-274-6

VÁCLAVÍK, T. *Jak spolupracovat s maloobchodními prodejny při prodeji biopotravin*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2006. 16s. ISBN 80-7084-484-1

VÁCLAVÍK, T. *Marketing pro ekologické zemědělce. Prodávějte dříve, než zasejete*. Brno: EPOS, 2008, 24 s.

Novinové články:

ČAPOUNOVÁ, K., HRABALOVÁ, A. *Ekologické zemědělství. Vývoj podpor v ekozemědělství*. Zemědělec – Odborný a stavovský týdeník. Praha: Profi press s.r.o., 2014, roč. 46, s. 29. ISSN 1211-3816

ČTK, *Výrobci biopotravin loni přibylo*. Zemědělský týdeník. Praha: 3P, spol. s.r.o., 2016, č. 11, s. 4. ISSN 1212-2246

FIALOVÁ, Z., *Ekozemědělství se rozvíjí*. Zemědělec - Odborný a stavovský týdeník. Praha: Profi press s.r.o., 2015, č. 37. ISSN 1211-3816

JEŽKOVÁ, A., *Strategie EU pro ochranu a welfare zvířat v letech 2012-2015*. Náš chov. Praha: Profi press s.r.o., 2014, roč. 6, s. 41. ISSN 0027-8068

MARCINKOVÁ, A., BERAN, O. *Welfare není jen pouhou módní vlnou*. Náš chov. Praha: Profi press s.r.o., 2014, roč. 6. s. 43. ISSN 0027-8068

RYTINA, L., *Italské bio-nebio*. Náš chov. Praha: Profi press s.r.o., 2014, roč. 4. s. 3. ISSN 0027-8068

Internetové stránky:

Biofarma DoRa. Kozí Farma Dvůr Ratibořice. [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.kozimleko.cz/>

Biofarma Sasov. 24 let tradice. *Biofarma Sasov*. [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://biofarma.cz/cz/o-biofarme>

CASE Philip. Putin wants Russia to become world leader in organic food. *Farmers weekly*, [online]. 4. 12. 2015 [cit. 2016-03-20].

Dostupné z: <http://www.fwi.co.uk/news/putin-wants-russia-to-become-world-leader-in-organic-food.htm>

Bio-info. EKO zemědělství. *Bio-info, informační portál pro ty, kteří žijí BIO*. [online]. [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://www.bio-info.cz/zpravy/eko-zemedelstvi>

Ekofarma Křišťan. O farmě. *Ekofarma Křišťan a spol.*. [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://miloticky.unas.cz/>

Farma rodiny Němcovy. *Farma rodiny Němcovy*. [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.farmanemcova.cz/farma/>

KEZ - Kontrola ekologické produkce. *Platná legislativa* [online]. [cit. 2016-03-25].
Dostupné z: <http://www.kez.cz/narizeni-komise-es-7102009-a-8892008-a-narizeni-rady-es-8342007>

MZe. *Registr ekologických podnikatelů*. [online]. [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/app/eagriapp/EKO/Prehled/>

Průvodce Vysočinou. *Vítejte na Vysočině – Turistický průvodce*. [online]. [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://www.region-vysocina.cz/akce>

Šárka Gorgoňová. Čtyři sta let rodinné tradice pokračuje. *Asociace soukromého zemědělství ČR*. [online]. 17.1.2014 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.asz.cz/cs/regiony/pelhrimov/ctyri-sta-let-rodinne-tradice-pokracuje.html>

9 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1: Vývoj počtu farem hospodařících v ekologickém zemědělství.....	12
Obr. č. 2: Vývoj dotací v EZ.....	16
Obr. č. 3: Vývoj pěstování obilovin a píce v EZ.....	19
Obr. č. 4: Vývoj počtu ovcí a skotu chovaných na ekofarmách.....	21
Obr. č. 5: Grafický znak označující bioprodukt.....	24
Obr. č. 6: Podíl hlavních kategorií biopotravin na celkovém obrotu v roce 2013.....	25
Obr. č. 7: Podíl hlavních odbytových míst biopotravin v roce 2013.....	26
Obr. č. 8: Ekologické subjekty na Vysočině.....	30
Obr. č. 9: Kontrolní organizace ekologických subjektů na Vysočině.....	31
Obr. č. 10: Logo biofarmy DoRa s.r.o.	34
Obr. č. 11: Etiketa produktu biofarmy Sasov.....	35
Obr. č. 12: Geografická poloha ekofarmy Deblín.....	37
Obr. č. 13 : Motivující aspekty k nákupu biopotravin.....	54
Obr. č. 14: Aspekty odrazující k nákupu biopotravin.....	55
Obr. č. 15: Povědomí o ekofarmě Deblín.....	55
Obr. č. 16: Průměrná cenová nabídka potravin v obchodních řetězcích.....	59

10 SEZNAM TABULEK

Tab. č. 1: SWOT analýza ekofarmy Deblín.....	44
Tab. č. 2: Porovnání produktů v obch. řetězci Makro	49
Tab. č. 3: Porovnání produktů v obch. řetězci Albert.....	50
Tab. č. 4: Porovnání produktů v obch. řetězci Tesco.	51
Tab. č. 5: Porovnání produktů v obch. řetězci Globus	52
Tab. č. 6: Marže obchodních řetězců.....	53
Tab. č. 7: Zhodnocení farem na Vysočině	58

PŘÍLOHY

Příloha I:

Politika jakosti Systému řízení zdravotní nezávadnosti potravin Ekofarma Deblín

Ekofarma Deblín je firma rodinného typu, která vyrábí a své výrobky prodává po celé České Republice. Zaměřili jsme se na produkci biopotravin a jejich prodej. Stávající firma v této oblasti má tradici již od roku 1992, navazujeme však na naše předky, kteří hospodařili nejméně již od roku 1618.

Naše heslo je: ŽIJEME BIO.

Vedení společnosti vyhláší následující program pro roky 2014-2017:

- dodáváme na trh kvalitní bioprodukty, které jsou zákazníky vnímány jako nadstandard,
- naší silnou stránkou je pružnost celkového servisu, schopnost okamžitě reagovat na podněty a individuálně řešit potřeby jednotlivých zákazníků,
- na trh uvádíme pouze biopotraviny, nemůže dojít ke smíchání s konvenční produkcí,
- kvalita je pro nás důležitější než cena.

Tuto vizi chceme podpořit kvalitou naší produkce – zdravotní nezávadnost bez chemie je zajištěná výběrem kvalitní zeleniny a ovoce a precízním pracovním postupem. Pěstováním bioprodukce šetříme životní prostředí, lidské zdraví a pomáháme trvale udržitelnému stavu naší krajiny.

Mimo aspektů týkajících se zajištění zdravotní nezávadnosti, společnost cítí závazek k životnímu prostředí, který je založen na postupech ekologického zemědělství a klade důraz na snižování surovinových, materiálových a energetických nároků a šetrné zacházení s přírodním bohatstvím, a snižování negativních dopadů výroby do životního prostředí.

Společnost si uvědomuje, že jenom spokojený zaměstnanec je pro ni přínosem a dává najevo svůj vztah k němu:

- vztahy k zaměstnancům jsou založeny na úctě k důstojnosti každého člověka,
- firma přijímá a zvyšuje pracovníky na základě jejich způsobilosti pro danou práci bez jakékoliv rasové, náboženské či národnostní diskriminace, bez ohledu na barvu pleti, pohlaví, věk, stav, nebo nezpůsobilost, která se nevztahuje k pracovním úkolům,
- firma se snaží poskytovat pracovníkům pro ně přiměřené zaměstnání,